

146. Tiistaina 11 päivänä joulukuuta 1990

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi raittiustyölain
3 §:n 2 momentin kumoamisesta 5120
Hallituksen esitys n:o 258
Talousvaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 251

2) Ehdotus laiksi tulo- ja varallisuus-
verolain muuttamisesta 5121

Hallituksen esitys n:o 247
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
80
Suuren valiokunnan mietintö n:o 259

3) Ehdotukset laiksi peltoalan perus-
teella suoritettavasta vientikustannus-
maksusta 5122

Hallituksen esitys n:o 200
Lakialoite n:o 114
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
75
Suuren valiokunnan mietintö n:o 239

4) Ehdotus asunto-olojen kehittä-
misrahaston lainanottovaltuuksista
vuonna 1991 5123

Hallituksen esitys n:o 120
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o
77
Suuren valiokunnan mietintö n:o 258

5) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain
muuttamisesta 5131

Hallituksen esitys n:o 105
Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15
Suuren valiokunnan mietintö n:o 250

Siv. 6) Ehdotus laiksi kuntien yleisestä
valtionosuudesta ja yleisistä rahoitus-
avustuksista annetun lain 5 §:n muut-
tamisesta 5141

Hallituksen esitys n:o 182
Laki- ja talousvaliokunnan mietintö
n:o 33
Suuren valiokunnan mietintö n:o 248

7) Ehdotukset laeiksi kuntoutusta
koskevan lainsäädännön uudistamiseksi 5147

Hallituksen esitys n:o 259
Lakialoitteet n:ot 29 ja 68/1987 vp.
Toivomusaloitteet n:ot 917, 929 ja
1024/1987 vp., 739 ja 740/1988 vp.,
578/1989 vp. sekä 673 ja 765
Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 49
Suuren valiokunnan mietintö n:o 253

Esitellään:

8) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o
131 laiksi ulkomaalaislain 8 ja 35 §:n
muuttamisesta 5156

9) Ed. Lehtosaaren ym. lakialoite
n:o 132 laiksi avioliittolain 38 §:n 1 mo-
mentin muuttamisesta ”

Pöydällepanoa varten esi- tellään:

10) Valtiovarainvaliokunnan mietin-
tö n:o 85 hallituksen esityksen johdosta

Siv.

Siv.

laiksi indeksiehdon käytön rajoittamisesta ja laiksi indeksiehdon käytöstä vuosia 1990 ja 1991 koskevissa työ-, virka- ja toimiehtosopimuksissa annetun lain 4 §:n muuttamisesta (HE n:o 279)

5157

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86 hallituksen esityksen johdosta ulkomaisten luottolaitosten Suomessa olevien sivukonttoreiden verotusta koskevaksi lainsäädännöksi (HE n:o 249) .

"

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87 hallituksen esityksen johdosta laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta (HE n:o 318)

"

13) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 57 hallituksen esityksestä laeiksi eläkesäätiölain ja työntekijäin eläkelain 13 a §:n muuttamisesta (HE n:o 305)

"

14) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 88 hallituksen esityksen johdosta laiksi pellonraivausmaksusta annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta (HE n:o 317)

"

15) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 89 hallituksen esityksen johdosta valtioneuvoston lainanottovaltuuksista vuonna 1991 (HE n:o 118)

"

16) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksen johdosta laiksi opintokeskusten valtionavusta annetun lain muuttamisesta (HE n:o 227)

"

17) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 58 hallituksen esityksestä laeiksi lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain 1 ja 11 §:n sekä eräiden työsuhteissa olevien taiteilijoiden ja toimittajien eläkelain 9 §:n muuttamisesta (HE n:o 290)

"

Puhetta johtaa puhemies Sorsa.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Alho, Antvuori, von Bell, Jokinen, Jouppila, Joutsensaari, Järvisalo, Kalima, Kemppainen, Majjala ja Mutttilainen.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Kalima.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden takia ed. Jokinen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Kemppainen ja Mutttilainen, tästä ja huomisesta päivästä sairauden takia edustajat von Bell ja Järvisalo sekä kuluvan kuun 15 päivään yksityisasioiden vuoksi ed. Alho.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 563, 566, 574, 578—580, 589, 593, 597, 598 ja 613. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Riihijärvi: Herra puhemies! Suuri valiokunta kokoontuu tänään välittömästi toisen täysistunnon jälkeen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi raittiustyölain 3 §:n 2 momentin kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 258
Talousvaliokunnan mietintö n:o 13
Suuren valiokunnan mietintö n:o 251

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Eilen pidetyssä ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Keskustelussa on ed. Almgren ed. Moilaisen kannattamana ehdottanut perusteluissa

lausuttavaksi: ”Eduskunta toteaa, että raitius- ja alkoholiain neuvottelukunta on ollut lakisääteinen elin. Sen kokoonpanossa on pyritty ottamaan huomioon raittiustyötä tekevien järjestöjen edustus ja asiantuntemus. Uudesta elimestä, raittiutus- ja alkoholiain neuvottelukunnan ja alkoholi- ja huumeneuvoston yhdistelmästä, tulee säädettäväksi asetus, jossa määritellään kokoonpano ja tehtävät. Eduskunta edellyttää, että uudelle toimielimelle luodaan todelliset toimintaedellytykset, koska sekä alkoholin että huumeiden käyttö näyttää entisestään lisääntyvän.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Almgrenin ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 107 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 20. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi tulo- ja varallisuusverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 247

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 80

Suuren valiokunnan mietintö n:o 259

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Koska lakiehdotus koskee osittain lisättyä veroa, joka on tarkoitettu kannettavaksi yhtä vuotta pitemmältä ajalta, on lakiehdotus

valtiopäiväjärjestyksen 68 §:n 1 momentin mukaan hyväksytty, jos sitä kolmannessa käsittelyssä on kannattanut vähintään 2/3 annetuista äänistä. Muussa tapauksessa lakiehdotus on rauennut ja asia on palautettava valtiovarainvaliokuntaan mainitun pykälän 2 momentissa säädetyssä tarkoituksessa.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys merkitsee kahta muutosta voimassa olevaan tulo- ja varallisuusverolakiin. Ensinnäkin hallitus esittää, että asuntolainakorkojen vähennysoikeus poistettaisiin uudenmuotoisen aravalainan saajalta.

Tämän lain ollessa toisessa käsittelyssä keskustan eduskuntaryhmä ei voinut olla kannattamassa ja hyväksymässä tuon tapaista muutosta varsinkaan, kun asuntotuotantolaki monelta kohdaltaan pitää sisällään sanoisinko jopa huononnuksiakin nykyiseen järjestelmään verrattuna.

Toinen muutosesitys nykyiseen TVL:ään tässä hallituksen esityksessä on se, että kotimaisten kuolinpesien verokohtelu muutettaisiin vastaamaan pääpiirteittäin ennen vuotta 1989 eli ennen verouudistuksen alkamista ollutta tilannetta.

Arvoisa puhemies! Tämä muutosesitys on hyvä ja kannatettava, sen mukainen, mitä keskusta on esittänyt vuosina 1989 ja 1990 verolakeja käsiteltäessä.

Kun nyt tähän hallituksen esitykseen sisältyy toinen myönteinen kohta, niin tästä syystä, arvoisa puhemies, keskustan eduskuntaryhmä äänestää kolmannessa käsittelyssä tämän hallituksen esityksen puolesta olkoonkin, että ensimmäinen kohta eli lainakorkojen vähennysoikeuden poistaminen on meille kipeä ja ikävä asia. Olemme sitä yrittäneet vastustaa emmekä ole saaneet siinä tahtoamme läpi.

Tämä tosiasian tunnustaen, että lainakorkojen vähennysoikeuden poistaminen on kipeä monelle asuntovelallislle, ehdotan, arvoisa puhemies, että eduskunta lausuisi perusteluissa tämän asian kohdalla seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus huolehtii siitä, ettei asuntotuotantolain muutta-

minen ja asuntolainakorkojen vähennysoikeuden poistaminen johda aravalainan saajien asumiskustannusten nousuun.”

Ed. Kääriäinen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pekkarisen puhetta ja ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Pekkarinen ed. Kääriäisen kannattamana ehdottanut perusteluihin hänen edellä esittämänsä lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Pekkarisen ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 106 jaa- ja 72 ei-ääntä; poissa 21. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotukset laiksi peltoalan perusteella suoritettavasta vientikustannusmaksusta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 200

Lakialoite n:o 114

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 75

Suuren valiokunnan mietintö n:o 239

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esityksen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Vistbacka: Herra puhemies! Ehdotan nyt käsittelyssä olevan lain perusteluissa lausuttavaksi:

”Eduskunnan mielestä peltoalan perusteella perittävä vientikustannusmaksu eli pakko-kesannointi ei kohtele tasapuolisesti maamme eri osia ja erikokoisia viljelmiä. Erityisesti nuoret viljelijät, jotka ovat tehneet hiljakkoin sukupolvenvaihdon, saattavat joutua vaikeuksiin.

Myös niitä tiloja kohtaan, joiden rehuvavaraisuus on alhainen, on pakkokesannointijärjestelmä kohtuuton.

Siksi eduskunta edellyttää hallituksen tarkasti seuraavan lain vaikutuksia ja antavan eduskunnalle tarvittaessa lain korjausesitykset.”

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Vistbackan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Vistbacka ed. Mäkelän kannattamana ehdottanut perusteluihin hänen edellä esittämänsä lausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vistbackan ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 109 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 16. (Koneään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksista vuonna 1991

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 120

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 77

Suuren valiokunnan mietintö n:o 258

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätehty lainanottovaltuudet voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Ehdotan, että perusteluissa lausuttaisiin seuraavaa: "Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan asunto-olojen kehittämisrahaston lainanottovaltuuksien riittävyyttä ja tuovan eduskunnalle lainanottovaltuuksien lisäesityksen välittömästi, mikäli toteuttamiskelpoisten aravakohteiden käynnistäminen sitä vaatii, sekä korottavan aravatuotantotavoitteita, mitä rakennusalan nopeasti heikkenevä työllisyystilanne ja voimakkaasti laskussa oleva asuntotuotanto edellyttävät."

Herra puhemies! Tässä korostan, että tätä ei ole vielä teknisistä syistä jaettu edustajien pöydälle, mutta tämä on asianmukaisesti kyllä jätetty määrääjän kuluessa kansliaan.

Mitä tulee perusteluihin, tämä lausuma sinällään jo kertoo sen, mistä on kysymys. On varsin ilmeistä ja kaikki ennakoivat, että asuntotuotanto tulee ensi vuonna romahtamaan tämän vuoden tasosta, ja nyt lainanottovaltuuksilla niihin tulee saada joustoa ja sitä kautta myös mahdollisuus nostaa asuntotuotantoa, mitä tämä heikko rakennusalan työllisyystilanne sekä asuntotuotantotilanne edellyttävät.

Ed. Laaksonen: Herra puhemies! Kannatan ed. Kietäväisen tekemää perustelulausemaehdotusta.

Mutta, herra puhemies, tässä yhteydessä, kun olemme nyt jo kolmannessa käsittelyssä asunto-olojen kehittämisrahastoa koskevassa asiassa, haluan kuitenkin käyttää vielä lyhyen puheenvuoron.

Kun tämä asuntorahasto perustettiin, ajatus sinänsä tuntui hyvältä. Saataisiin muka valtion panoksen lisäksi käyttöön myös markkinoilta imuroitua rahaa niin, että budjetin antamat raamit voitaisiin räjäyttää ja panna asuntoasiat tässä maassa kuntoon. Mutta toisin kävi niin kuin kaikissa muissakin demareiden hankkeissa: saatiin kuoret mutta ei sisältöä. Kun rahaa on käytössä entiseen malliin, mutta jakokanava uusi, ei tietenkään synny jaettavaa enempää kuin ennenkään, eivät poistu asumisen ongelmat mutta muissa yhteyksissä syntyy kylläkin lisää.

Mietinnön vastalauseessa on osoitettu, että lainanottovaltuutta olisi tullut korottaa vähintäänkin miljardilla markalla hallituksen ja hallituspuolueiden haluamasta, jotta päästäisiin edes alkuun asunto-ongelman poistamisessa. Vaikka panttivangit vapautuvat nyt Saddamin vankeudesta, mikä on hyvä asia, niin asuntoministeri on ja pysyy valtiovarainministerin kahleissa. Ei tule enempää rahaa, ja senkin mitä rahasto saa, käytön ajoituksesta päättää valtiovarainministeriö. Asuntorahasto on valtiovarainministeriölle vain säätelyväline, ei keino oleellisesti helpottaa asumisen ongelmia.

Asumisen ongelmat vain pahenevat, mikäli pian luovutus- ja myyntirajoituksista vapautuvien vuokratalojen rajoitusta ei pidennetä. Aivan lähivuosina vapautuvat näistä rajoituksista vanhemmat vuokratalot ja vuosikymmenen loppupuolella suuressa mitassa 1970-luvulla lainoitettut kohteet. Osa näistä on vakuutusyhtiöiden, pankkien, teollisuuslaitosten ja vastaavien eli muiden kuin kuntien ja yleishyödyllisten yhteisöjen omistuksessa. Näitä ei kiinnosta asuntoasioiden hoitaminen, joten niillä tuskin on juurikaan halua säilyttää asuntoja vuokra-asuntoina.

Ed. Helteen lakialoite pyrki puuttumaan asiaan. Siinä jatkettaisiin käyttö- ja luovutusrajoituksia 20 vuodella, jotta estettäisiin asuntojen myyminen omistusasunnoiksi rajoitusten päättyessä. Hallituspuolueet eivät ole kuitenkaan halunneet tätä aloitetta valiokunnassa käsittelyyn. Asia ei niitä siis näytä kiinnostavan.

Millä keinoilla näiden asuntonsa menettävien ihmisten asuminen turvataan, kun ei nytkään saada rahastolle tarpeeksi varoja? Aikuistuneet lapset joutuvat asumaan vanhempiansa kotona usein hyvin pitkään.

Vuokra-asuntoa ei saa eikä oman ostamiseen ole mahdollisuutta. Asuntoa tarvitsevat myös eräät laitoksista kotiutuvat henkilöt. Työllisyyslain velvoitetyöllistämisen tapaan näiden ryhmien hyväksi tulisi säätää laki kuntien velvoitteesta asunnon osoittamiseen. Tämä rahoitettaisiin osoittamalla budjetissa lisää rahaa asuntotuotantoon ja lisäämällä asuntorahaston lainanottoa.

Herra puhemies! Kun Kuopion suunnassa myydään kuorettomia nakkeja, niin tämä asuntorahasto osoittautuu sosialidemokraattien nakittomaksi kuoreksi.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Ed. Laaksonen hyvin mielenkiintoisella tavalla käsitteli sosialidemokraattien tavoitteita asuntopolitiikassa.

On erittäin tärkeää ensinnäkin se, että nyt kaikki valtion rahoittama asuntotuotanto on pois pankkien vallasta. Se on keskeinen asia asuntorahastossa. Nimenomaan tässä tilanteessa, kun pankkien rahapolitiikka on muuttunut ratkaisevalla tavalla: korot ovat nousseet, on ollut erittäin tärkeätä, että meillä on ollut tässä suhdannetilanteessa asuntorahasto käytettävissä, ja jos tästä ed. Laaksonen haluaa antaa sosialidemokraateille kiitosta, niin otan ne mielelläni vastaan.

Mutta asuntorahasto on vasta alkutaipaleella ja on erittäin tärkeätä, että se saa joustavat lainanottovaltuudet niin, että eri vuosien osalle voidaan sijoittaa rakentamisen aloittaminen ja nimenomaan sillä tavalla, että rakentaminen tapahtuisi oikeassa suhdannepoliittisessa tilanteessa. Tästä tullessa tietysti ilman muuta siihen tilanteeseen, että nimenomaan juuri nyt, seuraavina vuosina, kun näyttää, että rakennuskustannukset ovat alhaalla ja muuta rakentamista ei tapahdu, aravuotantoa pitäisi lisätä. Toivon, että hallitus tuo tämän suuntaisia esityksiä eduskuntaan.

Ed. Laaksonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Myller on ehkä asiassa hieman myöhään liikkeellä. Hänen hän olisi aikaisemman käsittelyn yhteydessä pitänyt tutustua valiokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, jossa kiinnitetään nimenomaan huomiota siihen, että asuntohallitus on joutunut keskeyttämään aravavuokratuotannon rahojen loppumisen johdosta ja kuitenkin tiedetään, että tällä hetkellä on odot-

tamassa yli 3 000 vuokra-asunnon kohteet. Me esitimme vastalauseessa, että asuntorahaston lainanottovaltuutta olisi lisätty miljardilla markalla, mutta tämänkin asian ilmeisesti joustavuuden nimissä hallituspuolueet äänestivät nurin.

Ed. Löyttyjärvi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Esityksestä, joka nyt on kolmannessa käsittelyssä, on todella joustavuus kaukana. Jo nyt tiedetään varsin hyvin, että lainanottovaltuus antaa asuntorahastolle erittäin tiukat puitteet, aivan liian tiukat puitteet hoitamaan niitä tarpeita, joista esimerkiksi edellä ed. Myller puhui.

Eduskunnassa päätettiin kolmannessa käsittelyssä asuntotuotantolain muutos ja eduskunnan toimesta lainsäädännön voimaan astumista aikaistettiin siten, että 2000 lainapäätöstä, odottamassa olevaa tänä vuonna jätettyä omakotitalohakemusta, pääsee myös uuden 80 prosentin lainoituksen piiriin. Kuitenkaan edes tällä summalla, jota näiden hankkeiden toteutuminen edellyttäisi, ei lainavaltautta eduskunnassa suostuttu nostamaan.

Samoin on tiedossa, kuten ed. Laaksonen totesi, että asuntohallituksessa on päätöksentekoa odottamassa 3 000 aravavuokra-asuntoa, jotka olisi pitänyt saada liikkeelle päätöksillä jo tämän vuoden puolella.

Pelkästään näiden kahden asian hoitaminen olisi edellyttänyt noin miljardin markan lisäystä lainanottovaltuutukseen, puhumattaakaan siitä, että asuntorahastolle olisi vielä tämän lisäksi tarpeen antaa riittävästi joustoa tässä suhdannetilanteessa ja asuntomarkkinatilanteessa järkevän politiikan toteuttamiseen.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Laintoisessa käsittelyssä äänestettiin miljardin markan lisävaltuuksista lainanottoon asuntorahastolle. Jostakin käsittämättömästä syystä, en tiedä minkä lehmänkauppojen kautta se tapahtui, niin jos oikein muistan, keskusta vastoin vastalauseen allekirjoittamista ei äänestänyt lainkaan lainanottovaltuuksien puolesta. Näin minä asian muistan olleen. Jos olen erehtynyt, niin se menköön dementian tiliin, joka tällä ikää alkaa jo hiukan tietysti vaivata. Mutta tämä on jäänyt vastausta vaille, miksi allekirjoitetaan vastalause ja sitten ei seuratakaan äänestyksissä mukana.

Mitä tulee, herra puhemies, asuntotuotannon tempoilevaisuuteen, olen useita kertoja maininnut, että asuntolainoitettussa tuotannossa pitäisi päästä useampi vuotiseen budjettiin, jolloin kovan rahan tuotanto ja asuntolainoitettu tuotanto seurasivat ja täydentäisivät toistaan. Silloin, kun ei kovan rahan tuotanto vedä, olisi mahdollista tarjota asuntolainoitettua tuotantoa kohtuullisilla hinnoilla rakennusliikkeiden rakennettavaksi.

Minä en ole missään vaiheessa saanut vastausta siihen ministereiltäkään, onko tämä asuntorahasto nyt sellainen instanssi ja rahoitusmuoto, joka mahdollistaa useampi vuotisen budjetoinnin vai ei. Siihen ei minulle vastattu. Muun muassa muistaakseni valtiovarainministeri Louekoski käsitteli tätä aikanaan eikä vastannut tähän asiaan. Joka tapauksessa näin pitäisi olla, että budjetointi olisi useampi vuotista eikä yksivuotista kuten tänä päivänä.

Mitä tulee sitten vuokrataloihin, niitä täytyy ehdottomasti estää joutumasta huijareiden käsiin, jolloin niistä tulee kaupankäynnin ja kasinopelin kohde vastoin niiden alkuperäistä tarkoitusta.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Aittoniemen äskeinen puheenvuoro osoitti, ettei hän ole sairastunut dementiaan, mutta pikkuisen epäilen ed. Kietäväisen tilannetta, sillä ed. Kietäväinen oli kirjoittamassa 4. joulukuuta nimensä vastalauseeseen, jossa vaadittiin määrärahaa korotettavaksi, ja kuten ed. Aittoniemi äsken totesi, ed. Kietäväinen, kuten keskustapuolueen lähes kaikki kansanedustajat, äänesti toisin. Minä toivon, että ed. Kietäväinen, joka on todennut erehtyneensä siinä käsittelyssä, pitää huolen siitä, että keskustapuolueen ryhmä äänestää nyt tämän ponsilauseelman puolesta, jolloin hallitukselle, jos eduskunta siihen yhtyi, saataisiin saatesanat lausutuksi.

Tiedän kyllä, että ministeri Louekoski vastusti voimakkaasti vastalauseen mukaisen ehdotuksen hyväksymistä sillä perusteella, että tämä muka johtaisi lainakoron kohoamista. Se oli ministeri Louekosken vastaperustelu.

Herra puhemies! En aio vastedes huomautella joidenkin edustajien tai eduskuntaryhmien käyttäytymisistä ehdotustensa ja vastalauseittensa vastaisesti, mutta kun keskusta-

puolueen osalta tämä tapahtui hyvin lyhyen ajan sisällä jo kaksi kertaa peräkkäin, niin katson aiheelliseksi tästä muistuttaa.

Ed. Vähäkangas: Herra puhemies! Toisiasia lienee, että uskottavuutta asuntoasioiden hoitoon ja asumiskustannusten kurissa pitämiseen ei saavuteta tälläkään rahaston perustamisasialla. Kyllä tästä jää asunnon-tarvitsijoiden mieliin sellainen kuva, että tässä on kysymys jälleen jostain sellaisesta tempusta, jolla yritetään antaa heille sellaista kuvaa, että päästäisiin tällä rahastolla johonkin nykyistä parempaan tulokseen.

Tällainen rahasto voi olla hyvä, jos sille annetaan rahaa, mutta ilman rahaa se on tehoton. Meillä on ollut usean vuoden aikana tiedossa asuntopula, asumiskustannusten nousu, ja ne olisi voitu hoitaa joka budjetin käsittelyn yhteydessä tarpeellisella määrärahallalla.

Meillä on hyvä organisaatio, asuntohallitus. Jos sille annetaan rahaa, niin että se pystyy asioita hoitamaan, niin kuin se alkuvaiheessa oli: 60 prosenttia kustannusarviosista, verovapaita korkovuosia alkuun ja suhteellisen pitkä laina-aika, asiat olisivat paljon nykyistä paremmin. Mutta kun tätäkään ei ole haluttu rahoittaa, miten joku kuvittelee, että tällä rahattomalla rahastolla lähivuosien aikana näitä asioita laitetaan kuntoon. Sitä eivät kyllä ne ihmiset usko, jotka vuosia ovat erilaisten temppujen kautta uskoneet saavansa asioihin korjauksen, ja sitä ole tullut.

Valtiovarainministeri Louekoski: Herra puhemies! Ed. Aittoniemelle edellisen kerran viime viikon lopulla täällä käydyssä keskustelussa kerroin, että asuntorahasto perustettiin mm. siitä syystä, jotta se voi olla mukana aktiivisesti rahoittamassa vuotta pitempiä rakennussuunnitelmia. Mutta ei ole mahdollista nykyisen budjettikäytännön valossa tehdä sellaisia päätöksiä, että sitovasti rahoitettaisiin useamman vuoden hankkeita. Mutta silloin, kun asuntorahasto lähtee liikkeelle, se voi ottaa selvän positiivisen kannan pitempiä aikaisiin suunnitelmiin.

Ed. Vähäkankaan puheenvuoron johdosta sanoisin vain, että kun hän kaipailee 60 prosentin asuntolainoja entiseen malliin, nyt vuokra-asunnoille annetaan 95 prosentin kokonaislaina. Se on sentään paljon parempi kuin 60 prosenttia, ja siihen ne rahat mene-

vätkin. Kolme miljardia markkaa enemmän ensi vuonna kuin tänä vuonna asuntorahaston käytössä menevät juuri näiden laina-
ehtojen oleelliseen parantamiseen. Siitä on kysymys aika pitkälle silloin, kun keskustellaan, mikä tuotantomäärä ensi vuonna on oleva.

Tuotantomääräkin on huomattavasti korkeampi aravalainoitettujen kohteiden osalta kuin tänä vuonna, 3 miljardia markkaa enemmän kuin tänä vuonna aravalainoitukseen on merkittävä lisäys valtion asuntopoliitikassa tällä tärkeällä sektorilla.

Ed. Vähäkangas (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Uskottavuuden panee kyllä melkoisen kovalle koetukselle ministeri Louekosken sanonta, että päästään 95 prosenttiin. Pitäisi vain kuulla, milloin se on mahdollista. Kun tämän korkeasuhdanteen aikana ei ole päästy 60 prosenttiin, mistä löytyy se raha, että lähivuosien aikana päästään 95 prosenttiin? Jos tämä on mahdollista, niin kaikki olemme siitä iloisia, mutta sitä on syytä epäillä.

Valtiovarainministeri Louekoski: Herra puhemies! Ed. Vähäkankaalta on mennyt huomaamatta ohi se lainajärjestelmän muutoslaki, jolla aravavuokra-asuntoihin saa 95 prosentin valtion lainan jo nyt, ed. Vähäkangas, ja omistusasuntoihin ensi vuoden alusta 80 prosentin kokonaislainan. Tämä on juuri se asuntopoliittinen perusermontti, jonka tämä hallitus on lainapuolella tehnyt.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Jo aikaisemmin arvostelin asuntorahastoa siitä syystä, että vaikka meillä perustetaan minikälaisia rahanjakovälineitä ja -koneistoja maahamme, ei asuntotilannetta paranneta, jos puuttuu poliittinen tahto, millä asunto-ongelmia hoidetaan. Täällä puhutaan vuodesta toiseen siitä, että ne pitäisi poistaa, mutta poliittinen tahto jostain syystä tässä salissa puuttuu.

Jakoi tätä asuntotuotantoon tarvittavaa määrärahaa sitten asuntohallitus, Postipankki, Laihian säästöpankki tai joku muu, jos ei poliittista tahtoa ole tehdä päätöksiä, käy kuten vuonna 1986; silloin ei tehty riittävästi päätöksiä ja jäi käyttämättä 540 miljoonaa markkaa asuntotuotantoon varattuja määrärahoja. On luonnollista — mihin viittasi

ministeri Louekoskikin — että jos on 3 miljardia markkaa lisärahoitusta ensi vuodelle, mutta jos ei tehdä päätöksiä, raha jää osin käyttämättä. Totta kai tällöin syntyy säästöä, ehkä se on myös tarkoitus. Toivottavasti olen väärässä, mutta en usko tällä hetkellä asuntorahaston tulevaisuuteen siitä syystä, että rahanjakokoneistoja on ollut kautta aikojen, mutta ei ole löytynyt poliittista tahtoa.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Ihmettelen vasemmistoliton taholta tullutta kovaa kritiikkiä. Mehän olemme hyvin paljon samoilla linjoilla. Nimenomaan te olette esittäneet asuntopankkia, me asuntorahastoa. Niillä on se yhteinen ajatus, että irrotetaan raa'asta markkinakapitalismista yksilön asumisen perusoikeus. En ymmärrä minkä takia tästä voi nyt syntyä riita, koska ilmeisesti vain vasemmistolitto ja sosialidemokraatit ovat sitä mieltä, että asumisen perusoikeus kohtuullisella tavalla hoidetaan yhdessä ja erotetaan raa'asta markkinakapitalismista.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! Minua myös hämmästyttää vasemmiston taholta tullut väite. Ensin väitetään, että tämän vuoden aikana jätetyt hakemukset eivät tule huomioon otetuksi, seuraavaksi väitetään, että rahaa puuttuu, ja sitten vielä tulee puheenvuoro, jossa ilmoitetaan, että rahaa jääkin mahdollisesti käyttämättä. Minun mielestäni tässä on aikamaisia ristiriitoja.

Nimenomaan valiokunnassa sosialidemokraatit ajoivat sitä, että tämänkin vuoden puolella jätetyt hakemukset tulevat huomioon otetuiksi eivätkä suinkaan jää ulkopuolelle. Samoin koko uusi lainitusjärjestelmä antaa todella mahdollisuuksia eri tavalla rakentaa asuntoja. Mutta se, että tämä otettaisiin pelkästään suhdannepolitiikan käyttövälineeksi, ei varmasti ole hyvä. Siitä nimenomaan on osoituksena se, että joinakin vuosina on jäänyt käyttämättä rahaa. Mutta se ei suinkaan saa olla este sille, ettei silloin toteutettaisi aravatasoista rakentamista, kun muuta asuntorakentamista ei tapahdu ja asunnoista on kova pula.

Lopuksi voin ainoastaan todeta mieltymyksellä sen, että ed. Aittoniemi on ilmoittautunut vuokra-asuntojen kannattajaksi ja pyytää, että huijarit kiinni, koska joskus

hänen mielipiteensä vuokra-asunnoista ovat todella edustaneet erilaista linjaa.

Ed. Säilynoja: Arvoisa puhemies! Nythän näillä lainmuutoksilla on todella erittäin myönteinen merkitys hallinnollisesti. Olen iloinen siitä, että valiokunta hyvin laajasti oli yksimielinen siitä, että saatiin mm. voimaantulosäännöstä muutettua sillä tavalla, että myös kaikki ne, jotka eivät tänä vuonna vielä lainaa saaneet, voisivat tähän mahdollisuuteen yltää.

Kuitenkin käsittelyssä oleva valtiovarainvaliokunnan esitys merkitsee sitä, että nyt ei kuitenkaan tämä eduskunta todennäköisesti tule luovuttamaan valtuuksia siinä määrin, että nämä kaikki ehdot tulisivat täytettyä. Siinä mielessä ed. Vähäkankaan huoli on varmasti aivan aiheellinen: Tullaanko toteuttamaan lainsäädäntöä, jota ei voidakaan käytäntöön soveltaa?

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Asuntorahaston perustaminen oli erittäin tärkeä päätös ja nimenomaan asuntolainoituksen ja aravatuotannon irrottaminen pankkien lainoituksesta. Kehitettäköön tätä yhdessä siihen suuntaan, että asuntorahaston puitteissa voisivat yksityiset kansalaiset mm. toteuttaa asuntosäästämistä jatkossa. Ensimmäisenä vaiheena voi olla, että obligaatioita myydään siten, että tavallisilla yksittäisillä kansalaisilla on myös mahdollisuus niitä hankkia.

Toinen asia on se, että jotta tämä rahasto toimisi ja jotta aravatuotantoa sen kautta saataisiin lisää, jotta aravatuotannon kautta voitaisiin asuntomarkkinoihin kokonaisuudessaan vaikuttaa, rahastolle tarvitaan toimintaedellytykset. Nyt on kyse toimintaedellytyksistä, siitä missä määrin annetaan lainanottovaltuuksia, jotta tässä asuntomarkkina- ja suhdannetilanteessa asuntorahasto voisi toteuttaa järkevää asuntopolitiikkaa eli lainoittaa sitä tuotantoa, joka on jo liikkeelle lähdössä ja saatavissa liikkeelle.

Toinen asia on myös se, minkälaisilla ehdoilla asuntorahastosta lainaa saa. Tätä käsitelimme viime viikon lopulla, kun asuntotuotantolain muutos oli täällä. Vasemmalla olemme huolestuneita siitä, muodostuvatko vuokratalojen ja myös omistusravien pääomakustannukset valtion lainoituksenkin oloissa niin raskaiksi, että asumiskustannus-

ten taso tulee tosiasiasa nousemaan. Mielestäni tässä tarvittaisiin eduskunnan kannanottoja sen asetusvalmistelun ja valtioneuvoston päätöksen valmistelun pohjaksi, joka lähtee lain pohjalta liikkeelle.

Ed. Uitto: Herra puhemies! Ed. Kietäväisen ehdottama ponsilauselema on erittäin hyvä ottaen huomioon asuntojen tarpeen ja työllisyysnäkökannat. Olisi kuitenkin hyvin tärkeätä nyt, että asuntorahastoon ei hankitaisi uusia tietokoneita, ettei kävisi niin kuin verohallituksessa on käynyt.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Kautto ilmeisesti sai ajatuksen puheenvuoroonsa siitä, että olen joskus lausunut: "Suomalainen haluaa omistaa asuntonsa, vaikkakin pienen osan siitä ja pienellä pääomalla." Eli olen ollut kannattamassa nimenomaan omistusravatuotannon lisäämistä ja sen tukemista. Mutta kun Suomessa kerran on vahva vuokra-asuntokanta, totta kai se täytyy säilyttää.

Minulla on nimittäin kokemuksia täältä Helsingistä sellaisista yksityisistä vuokrataloista, jotka aikanaan Paavo Nurmen aikaan rakennettiin. Ne talot ovat viime vuosina, jos oikein tämän asian muistan, tuo dementia taas vaivaa, kierrelleet aikanaan huijarilta toiselle, ja nämä asukkaat käyvät eduskunnassakin pyytämässä apua, koska heidät heitettiin ulos. Heillä oli irtisanominen asunnoistaan. Ja tiedetään, kun ne kiertävät huijarilta huijarille, mikä on tilanne. Siinä ei paljon köyhän ihmisen asiaa auteta. Sen vuoksi olen ollut tukemassa nimenomaan tätä ponsilauselemaa eduskunnassa, jossa edellytetään, että hallitus ryhtyy toimiin sen varmistamiseksi, että nämä vuokra-asunnot eivät joudu ulkopuolisten käsiin sen jälkeen, kun tietyt määräajat loppuvat.

Ed. Löyttyjärven ponsi oli parempi. Ed. Savelan ponsi oli sitten vesitetty muoto, joka esitettiin hallituksen taholta.

Sanoisin, että ed. Kautto on menneisyyden varjoista muistanut tuollaisen pienen ajatuksen, mutta hän on tavallaan käsittänyt asian väärin tai sitten hän ilmensi sen väärin.

Ed. Myller: Arvoisa puhemies! Ed. Säilynojalle vastauksena epäilyyn siitä, onko toisen lakivaliokunnan työ mennyt hukkaan, kun omakotiaravien voimaantulosäännöstä

muutettiin, sanoisin, että tästähän ei voi olla kysymys, vaan on vielä täysin epäselvää, miten rakentamisen kustannukset tulevat kehittymään tulevan vuoden aikana. Ja vielä ensi syksynä ennätetään tuoda eduskunnalle esitys lainanottovaltuuksien lisäämisestä, mikäli siihen on tarvetta.

Mutta kaiken kaikkiaan tähän liittyy kysymys siitä, miten joustavasti asuntorahaston toimintaa voidaan kehittää. Se on varmasti se kohta, jossa yksimielisyyttä asuntorahaston kehittämisessä on tulevina vuosina löydettävä.

Ed. Kautto: Arvoisa puhemies! En tiedä kumpi meistä on ajastaan jäljessä. On tietysti ilahduttavaa, että ed. Aittoniemi on kiinnittänyt huomiota Paavo Nurmen aikoihin rakennettuihin vuokrataloihin, mutta olen puolestani paljon enemmän huolissani siitä paljon suuremmasta määrästä sen jälkeen toteutettuja vuokra-asuntoja ja niiden kohtalosta ja myös siitä, miten saataisiin uusia vuokra-asuntoja, joita voitaisiin toteuttaa ja joita erityisesti nuoret ihmiset odottavat. Toivonkin, että voisimme puolin ja toisin katsastella näitä asioita myös siltä pohjalta, että tämänkin päivän vuokra-asuntotuotannosta voidaan huolehtia.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin totean, että vasemmistoliiton edustajat olivat tukemassa ja kannattamassa asuntorahaston perustamista. Mutta huolta kannamme siitä, saako asuntorahasto todella toimia niin kuin sen edellytettiin toimivan. Olemme juuri lukeneet, ilmeisesti hyvin useat, mm. siitä, että valtiovarainministeriön käsissä tulee olemaan pitkälti asuntorahaston rahan käyttö. Silloin ei ole sitä joustavuutta ja silloin hyvin äkkiä asuntotuotantoasioita käytetään suhdannepolitiikan välineenä juuri päinvastoin, kuin täällä puheenvuoroissa on toivottu tapahtuvan. Jotta näin ei tapahtuisi, tulisi olla voimakkaampi ote päätöksentekoon, kuin tätä nykyä eduskunnassa on.

Kiinnittäisin vielä huomiota siihen, että ed. Savelan ponnella, joka hyväksyttiin hallituspuolueitten voimin, nimenomaan vesitetiin erältä osin eräs hyvin oleellinen tulevaisuuden hanke. Tuolla ponnella, jota en ole kuullut puolusteltavan kovin paljon, aiheutetaan se, että lähiaikoina myyntikelpoisiksi tulevat aravatalot tullaan myymään, tullaan

sallimaan niitten myynti. Kun olisi hyväksytty valiokunnan esittämä kanta, se olisi edellyttänyt, että näitten asuntojen ja talojen vuokrat käyttö olisi tullut taatuksi. Tämä on hyvin oleellinen tekijä, ja tähän olettaisin kyllä sosialidemokraattien kiinnittävän tulevaisuudessa huomiota.

Oleellista vielä tässä keskustelussa on, että porvaripuoli ei näytä kantavan edes puheen tasolla huolta asuntopolitiikasta.

Ed. Särkijärvi: Herra puhemies! Täällä on käytetty hyvin paljon puheenvuoroja sekä sosialidemokraattien että vasemmistoliiton eduskuntaryhmästä. Tässä ei puheilla vielä pitkälle päästä. Todellisesta tilanteesta ehkä parhaiten kertoo se, että olisi valmiina 3 000 aravavuokra-asunnon suunnitelmat ja hankkeet, kunhan vain olisi rahaa. Eduskunta on vuosi sitten tehnyt päätöksiä, joiden mukaan tänä vuonna ei ole enää mahdollista myöntää näihin hankkeisiin varoja ja saada niitä liikkeelle. Tässä katseet kohdistuvat erityisesti valtiovarainministeriön suuntaan. Nyt tarvittaisiin toimenpiteitä eikä pelkästään puheenvuoroja.

Edelleen, jos katsotaan suhdannetilannetta, olisi viisasta ryhtyä aientamaan ja lisäämään ensi vuodelle suunnitellun aravatuotannon rahoitusta eikä suinkaan lykkäämään. On aivan selvää, että asuntotuotanto hyvin voimakkaasti kotimaisena tuotantona tuottaa valtiolle merkittävän määrän verotuloja. Jos rakennusosalalla päästetään työttömyys lisääntymään, jäävät verotulot saamatta ja joudutaan työllisyyskustannuksia lisäämään. Tällä tavalla näennäinen valtion budjettiin yhden pääluokan kohdalle tuleva säästö aiheuttaa vastaavan kokoiset kustannukset toisessa pääluokassa. Tämäkin on sellainen asia, jossa toivoisi hallitukselta riittäviä toimenpiteitä.

Ed. Rinne: Arvoisa puhemies! Sanon edustajatoveri Helteelle, että parempi kuitenkin on valtiovarainministeriökin kuin pankit. Nimittäin tulevat todella vakavat ongelmat eteen nimenomaan nuorten osalta. Pankitahan tekevät jo nyt tarjouksia, että 15 prosentin korko maksetaan rahalle, ollaan jo lähellä 15:tä prosenttia. Se merkitsee tietenkin sitä, että on kymmeniä miljardeja rahaa: suurten omaisuuksien omaavien, hyväosaisten, ikääntyneiden, kaiken maailman huija-

reiden rahaa, kaikki paikat täynnä, niin että parret notkuu.

Silloin, kun nuoret tulevat hakemaan asuntolainaa, ei pankki voi alle 15 prosentin lainata rahaa, koska pankkihan ei voi olla mikään diakonialaitos, eli rahan hinta on nuorille lähes 20 prosenttia. Pankit pesevät rahaa kuin huumerahaa tällä hetkellä. Ne antavat hyväosaisille, ikääntyneelle väelle tolkkumattomat korot, ja silloin niiden on pakko riistää nuoria, pienituloisia, vaikeuksissa olevia ihmisiä. Parempi on VVM, vaikka minäkin olen pienen ikäni kiroillut sitä laitosta, mutta se on parempi kuin pankit tässä tilanteessa. Valtiovarainministeriö ei ole mikään huumerahan pesijä.

Ed. Kietäväinen: Herra puhemies! Ed. Särkijärvi ja muutamat muut ovat puheenvuoroissaan ottaneet esille asuntohallituksessa valmiina olevat kohteet, joita on itse asiassa yli 3 000 tällä hetkellä, valmiina toteuttamiskelpoisia aravatuotantokohteita, jotka olisi ollut järkevää saattaa liikkeelle jo tämän vuoden lopulla. Keskusta omalta osaltaan esitti muun opposition tukemana lisäbudjetin käsittelyn yhteydessä, että myöntämisvaltuutta olisi lisätty siten, että nämä asunnot olisi saatu liikkeelle jo tämän vuoden puolella. Valitettavasti tuo esitys ei silloin eduskunnan enemmistölle käynyt. Siinä yhteydessä ratkaistiin viimeksi, millä tavalla aravatuotantoa ensi vuodelle mitoitetaan ja miten se tänä vuonna käynnistyy.

Mitä tulee ensi vuoden osalle, näyttää varsin selvältä se, että lainanottovaltuus asuntorahastoon ei riitä. On ilmeistä, että miljardin osuus ei myöskään tule ensi vuodelle riittämään, koska näyttää siltä, että se tarve, jota asuntotuotannon tasapainottaminen aravatuotannolla vaatisi tuotannon määrissä, edellyttäisi lisää lainanottovaltuutta. Sen takia olisi tärkeää, että eduskunta selkeästi lausuisi tavoitteena olevan ensi vuonna tuotantotavoitteiden nostamisen arava-puolella ja myös sen, että tuotannon lisäykselle tulisi riittävä rahoitus.

Mitä tulee ed. Särkijärven puheenvuoroon, yhdyn hänen arvioonsa siitä, että valtiontaloudelle tämä olisi kokonaistaloudellisesti erittäin järkevä ratkaisu.

Ed. Kalima merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Wahlström: Arvoisa puhemies! En ole kahteen viimeksi kuluneeseen tuntiin kuunnellut uutisia, mutta mikäli ei ole jotakin ihmeellistä tapahtunut, kokoomus on edelleen hallituksessa ja ed. Särkijärvi on tämän hallituspuolueen jäsen. Sen vuoksi ihmettelen hänen puheitaan.

Holkerin hallitus on tehnyt nyt neljännen budjettinsa. Sillä on ollut aikaa parantaa asunto-oloja hyvinkin. On aivan selvää, ettei nopeita muutoksia voi saada aikaan, mutta neljä vuotta on ollut aika pitkä aika. Samaan aikaan, kun kauhistellaan miljardeja, tosiasiaan on se, että marginaali sen suhteen, mitä asuntorahastoon pannaan tai mitä aiemmin pantiin budjettiin ja mitä sitten palautui entisinä lainoina ja korkoina, siinä välissä oli jokin 500 miljoonaa. Siis tosiasiasa ei puhuta kovin suurista rahoista. Toisaalta asuntopolitiikan eräs kieroutuma on se, että moninkertainen määrä annetaan asuntolainojen korkojen verohelpotuksia, joista suurin osa menee suhteellisen hyvätuloisille asunnonvaihtajille.

Kysymys on todellakin siitä, että tarvittaisiin vain lisää rahaa. Ehkä se ei auta muutamassa kuukaudessa, mutta jos sitä olisi tämän hallituksen aikana määrätietoisesti lisätty, me olisimme toisenlaisessa tilanteessa. Vasemmistoliitto on esittänyt ja myös keskusta vastalauseessa, että nyt lisättäisiin miljardilla lainanottovaltuuksia, jotta päästäisiin edes askel eteenpäin. Sitä eivät hallituspuolueet, ei myöskään ed. Särkijärvi, näytä hyväksyvän, ja näin hän tosiasiasa tyrmää asunnontarvitsijoiden toiveet.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Olemme todella siinä tilanteessa, että 3 000 arava-asuntoa on odottamassa lainoituspäätöstä ja rahat ovat lopussa.

Ed. Särkijärvi kaipasi puheiden sijasta tekoja. Viime perjantaina äänestettiin lainanottovaltuuden suuruudesta. En muista, mitä ed. Särkijärvi äänesti, mutta arvaan hänen äänestäneen ahtaiden lainanottovaltuuksien puolesta.

Nyt ollaan tekemässä päätöstä, joka antaa asuntorahastolle niin vähäiset lainanottovaltuudet, että samaan tilanteeseen ajaudutaan väistämättä ensi vuonna, eli siihen, että rahat loppuvat ennen aikojaan. Mielestäni tällaista tilannetta ei olisi pakko synnyttää, vaan voitaisiin todella lähteä siitä, että jopa jous-

ton varaa olisi kohteiden lainoittamisessa.

Ed. Kietäväisen puheenvuoron jälkeen on entistäkin mahdollisempaa käsittää sitä, miksei keskusta toisen käsittelyn äänestuksessa tukenut vasemmistoliiton esitystä ja omaa vastalausestaan lainanottovaltuuksien lisäämisestä.

Ed. Pokka: Herra puhemies! Asuntopolitiikka on kokonaisuus, ja on itse asiassa jo tehty kaksi ratkaisua, joilla on vaikeutettu nimenomaan nuorten asunnonhankkijoiden asemaa. Aivan äskettäin äänestettiin lähdeverosta, joka merkitsee korkotason korottamista, ja toisaalta poistettiin asuntolainojen koron verovähennysoikeus uusilta aravalainojen saajilta.

Nyt me olemme keskustelemassa asuntorahaston rahoituksesta. On käytetty niin paljon puheenvuoroja sekä sosialidemokratien että kokoomuksen puolelta, jotka ovat tukeneet ed. Kietäväisen pontta, että mielestäni tämä ponsi voitaisiin hyvin hyväksyä yksimielisesti.

Mitä tulee ed. Rinteen puheenvuoroon, sen vuoksi puheenvuoron pyysin, että en hänenä kehuisi valtiovarainministeriötä. Käsittääkseni heikennykset, joihin viittasin, jotka on hallituspuolueiden voimin viety eteenpäin, ovat tapahtuneet nimenomaan valtiovarainministeriön vaatimuksesta, ja ne antavat pankeille täyden vallan toimia, koska asuntorahaston tilanne on tällä hetkellä se, mikä se on.

Ed. Pekkarinen: Arvoisa puhemies! Keskustelu on jo pitkään jatkunut, mutta ed. Rinteen puheenvuoro innoitti jonkin sanan sanomaan. Näin siitä syystä, että minusta ed. Rinne kuvaa aivan mainiosti sitä, kuinka asuntolainojen korot ovat nousseet ja nousemassa eduskunnassa tehtyjen ratkaisujen perusteella. Jos oikein muistan, ed. Rinne oli hyväksymässä lähdeveroratkaisuja joitakin aikoja sitten. Toivon, että olen väärässä, mutta pahoin pelkään, että olen oikeassa siinä, että hän oli niitä hyväksymässä. Lähdeveroratkaisu merkitsee sitä, että antolainauskorot nousevat 1—3 prosenttiyksiköllä nykyisestä tasosta. Näinhän käy tämän ratkaisun seurauksena.

Lisäksi ed. Rinne aiemmin käytti puheenvuoron, jossa hän viittasi siihen, että nyt asuntotuotantolain muutoksen ansiosta

päästään siihen, että asuntolainarasite ei kovasti hyppelehtisi eikä joutuisi markkinamekanismin armoille. Ed. Rinne, hallituksen esitys, joka on hyväksytty, asuntotuotantolain muutos, merkitsee sitä, että lainakorot jatkossa tulevat nimenomaan määräytymään inflaatiovauhdin mukaisesti, koska uudessa järjestelmässä lainakorko määräytyy inflaatiosta plus tietyn suuruinen reaalkorko sen päälle. Aikaisemmassa aravajärjestelmässä systeemi oli se, että lainakorot olivat kiinteitä korkoja, jotka nousivat kylläkin vuosimäärän mukaan, mutta ne olivat inflaatiosta irrotettuja koron määriä. Uudessa järjestelmässä, jonka te olette hyväksynyt, ed. Rinne, näin ei ole, vaan lainakorot laitetaan markkinavoimien ja taloudellisten suhdanteitten heiteltäviksi ylös ja alas.

Ed. Särkijärvi: Herra puhemies! Vaikka keskustelu onkin etääntynyt suhteellisen pitkälle käsiteltävästä esityksestä, ed. Pekkariselle on syytä todeta lähdeverosta, että ei ole mitään järjellistä syytä siihen, että se nostaisi hänen tarkoittamallaan tavalla antolainauksen korkoja.

Jos oletetaan, että tallettaja haluaa edelleenkin saman käteen jäävän tuoton kuin nykytilanteessa, nostaa se nykyisen 7,5 prosentin verottoman talletuksen saajan korkotoiveen — lähdeverotuksen alaisen koron — 8,3 prosenttiin eli tietysti juuri sen 10 prosenttia, joka korossa on eroa. Mutta samaan aikaan sellaisen tallettajan osalta, joka tällä hetkellä joutuu maksamaan normaalia marginaaliveroa korostaan, putoaa korkovaatimus myös samaan summaan. Tällöin itse asiassa anto- ja ottolainauksen keskiporko voi laskea lähdeveroratkaisun seurauksena. Lisäksi lähdeverolla on se hyvä puoli, että siihen siirtymisen jälkeen on käytetty eräs niistä edellytyksistä, joka meiltä on puuttunut pitkien asuntolainojen markkinoiden muodostumiselle.

Ed. Rinne: Herra puhemies! Olen koettanut mahdollisimman johdonmukaisesti ja yksiselitteisesti puolustaa niitä toimenpiteitä, joilla yhteisesti voitaisiin turvata kohtuullinen asuminen pieni- ja keskituloisille. Silloin asuntorahastot, asuntopankit ja tämän kaltaiset asiat ovat minun mielestäni ainut ratkaisu. Toinen on siis aivan raaka, kylmä rahamaailma, joka tällaisen perusoikeuden

tietenkin jättää ja jonka pitääkin se jättää toisarvoiseksi, koska sellaista asiaa kuin yhteistä vastuuta pankilla ei tietenkään voi ollaakaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Kietävinen ed. Laaksosen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää hallituksen seuraavan asuntopolitiikan kehittämisrahaston lainanottovaltuuksien riittävyyttä ja tuovan eduskunnalle lainanottovaltuuksien lisäesityksen välittömästi, mikäli toteuttamiskelpoisten arava-kohteiden käynnistäminen sitä vaatii, sekä korottavan aravatuotantotavoitteita, mitä rakennusalan nopeasti heikkenevä työllisyystilanne ja voimakkaasti laskussa oleva asuntoproduktio edellyttävät."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lainanottovaltuudet hyväksytään.

Lainanottovaltuuksien kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Kietävänaisen ehdotus "ei".

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 100 jaa- ja 74 ei-ääntä; poissa 25. (Kokoukseen 4)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi huoneenvuokralain muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 105

Toisen lakivaliokunnan mietintö n:o 15

Suuren valiokunnan mietintö n:o 250

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hyljätä.

Keskustelu:

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Tänä syysistuntokautena eduskunnassa on

ollut käsiteltävänä monia merkittäviä asuntopoliittisia lakiesityksiä, joista äskenen lainanottovaltuuksista käyty keskustelukin kertoo. Nyt käsittelyssä oleva esitys huoneenvuokralain muutoksesta on myös erittäin merkittävä ja luonteeltaan hyvin periaatteellinen muutosesitys.

Tämä esityshän pitää sisällään sen, että osassa maata vuokrasääntely puretaan ja vuokralaisten irtisanomissuojan tulee samalla perustavaa laatua oleva heikennys. Asuinhuoneistojen vuokrasuhteisiin uusissa vuokratalokohteissa purkualueella tultaisiin soveltamaan samoja vuokrasuhteen ehtoja kuin liikehuoneistoihin. Käytännössä tämä muutos on erittäin merkittävä niin vuokran tasosta sopimisen vapauden osalta, jos sitä nyt vapaudeksi voidaan vuokralaisen kannalta sanoa, kuin irtisanomisaikojen ja irtisanomisperusteiden osalta kuin myös siltä kannalta, että kiistatapauksissa, kun huoneenvuokralain asuinhuoneiston vuokralaiselle antaman suojan mukaan joutuu irtisanoma vuokranantaja todistamaan irtisanomisperusteen laillisuuden, niin liikehuoneistoja koskevien säädösten osalta todistustaakka siirtyy vuokralaiselle eli hänen pitää riitatapauksessa osoittaa vuokranantajan olleen väärässä irtisanomisperusteiden suhteen. Tämä ei ole mikään vähäinen asia.

Eräät asiantuntijat tätä esitystä toisessa lakivaliokunnassa käsiteltäessä ihmettelivätkin sitä, miksi sääntelyn purkuun välttämättä tulee tällainen perustavaa laatua oleva vuokralaisen irtisanomissuojan romuttaminen liittää. Vastauskin oli taas toisilla asiantuntijoilla valmiina, koska jos halutaan päästä siihen, että vuokratasosta voidaan vapaasti sopia tai käytännössä vuokranantaja voi sen vapaasti määrätä, tällöin myös irtisanomisen pitää olla mahdollinen toisissa puitteissa kuin huoneenvuokralain asuinhuoneistoja koskevat säädökset tällä hetkellä antavat.

Hallituksen esityksen perusteluissa väitetään sääntelyn ja vuokralaisten irtisanomissuojan purkamisen tapahtuvan alueilla, joilla vuokra-asuntojen kysyntä ja tarjonta ovat tasapainossa. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan kuitenkin purkualueilla on kunta, joissa vuokra-asutuspula on erittäin suuri, kuten purkualueen ulkopuolelle jätettyjen yliopistokaupunkien naapurikunnissa. Meidän saamiemme selvitysten mukaan eräissä

alueen kunnissa on jopa kahdeksan hakijaa yhtä kunnallista aravavuokra-asuntoa kohti. Tällöin ei voida puhua todellakaan mistään kysynnän ja tarjonnan tasapainosta.

Valiokunnan saaman selvityksen mukaan ei sääntelyn purulla myöskään ole merkittävää vaikutusta vuokra-asuntojen tarjonnan kasvamiseen, vaikka tähän se pääperustelu on ollut, joka tässä yhteydessä on esitetty. Päinvastoin kansainväliset kokemukset mm. Englannista vastaavan tyyppisten sääntelysäädösten purkamisesta ovat osoittaneet, että vuokra-asuntojen tarjonta ei ole lisääntynyt, mutta sen sijaan vuokrataso on noussut huomasti.

Tämän hallituksen esityksen taustalla onkin pyrkimys vuokrasääntelyn ja vuokralaisten irtisanomissuojan purun laajentamiseen ja ulottamiseen koko maahan. Valiokunnassa kokoomuslaiset jäsenet esittivät, että nyt jo mietinnön perusteluihin olisi pitänyt ottaa lausuma sääntelyn purun laajentamisesta.

Ei ole kuitenkaan näkyvissä sellaista tilannetta, että vuokra-asuntojen tarjonta ja kysyntä olisivat jossain määrin tasapainossa siten, että voitaisiin puhua vuokranantajien ja vuokralaisen tasavertaisesta asemasta vuokrasuhdetta solmittaessa. Nyt käsittelyssä oleva lakiehdotus jo nykyisellään ja jos tätä vielä laajennettaisiin, tulisivatkin vain johtamaan vuokratason tuntuvaan nousuun ja vuokralla asumisen turvallisuuden kasvuun. Tällaista kehitystä vasemmistoliiton ryhmä ei voi hyväksyä.

Vuokra-asuntojen määrän lisäämiseen ja vuokra-asutuspulan poistamiseen on etsittävä muita keinoja. Keskeisimpänä on yhteiskunnallisen vuokra-asuntotuotannon voimakas lisääminen. Tässä haluan viitata jälleen äsken käytyyn keskusteluun asuntorahaston toimintaedellytysten turvaamisesta, jotta aravatuotantoa, vuokra-asuntotuotantoa, saadaan liikkeelle.

Valiokunta pyysi lakiehdotuksesta myös perustuslakivaliokunnan lausunnon. Perustuslakivaliokunta päätyi äänestyksen jälkeen esittämään lain käsittelyä yksinkertaisessa säätämisyjärjestyksessä. Mielestämme laki kuitenkin loukkaa kansalaisten yhdenvertaisuutta asuinpaikasta riippuen ja myös saat-
taa kansalaiset erilaiseen asemaan, erilaisiin vuokrasuhteisiin, samallakin alueella.

Mielestämme ympäristöministeriön valiokunnalle esittämä väite kansalaisten vapau-

desta purkualueella valita, minkälaisen vuokrasuhteen he solmivat ja minkä säädösten puitteissa vuokrasopimus solmitaan, on vail-
la kaikkea todellisuusperustaa. Tosiasiassa tälläkään alueella sellainen vapaus ei toteudu, vaan vuokranantajan asema asuntomarkkinoilla on erittäin vahva, mitä asuntojono-
lurutkin osoittavat.

Toisaalta myös lakiehdotuksen soveltumista yhteen muun lainsäädännön kanssa tutkittaessa olisi eräiden valiokunnassa olleiden asiantuntijoiden mukaan pitänyt kiinnittää huomiota myös kansainvälisiin sopimuksiin, joihin Suomi on sitoutunut. Mehän olemme sitoutuneet mm. taloudellisia, sosiaalisia ja sivistyksellisiä oikeuksia koskevaan kansainväliseen sopimukseen, jonka 11. artiklan mukaan "Suomi tunnustaa jokaiselle oikeuden saada itselleen ja perheelleen tyydyttävä elintaso, joka käsittää mm. sopivan asunnon sekä oikeuden elinehtojen jatkuvaan parantamiseen". Mielestämme tästä näkökulmasta myös tämä lakiehdotus on hyvin kyseenalainen johtaessaan vuokra-asutusalitalanteessa vuokratason yleiseen nousuun ja vuokralla asumisen turvattu-
muuden kasvuun.

Hallituksen esitykseenhan sisältyy myös muutamia muita kohtia sääntelyn ja irtisanomissuojan purun lisäksi. Esitykseen sisältyvä muutos, jolla mahdollistetaan vuokratason nostaminen aina tasoyleisohjeen tasoa vastaavaksi, tulee mitä ilmeisemmin myös nostamaan yleistä vuokratasoa. Hallituksen esitykseen sisältyvät ehdotukset uusista lyhyistä, määräaikaisista vuokrasopimuksista ovat niin ikään arveluttavia vuokralla asumisen turvallisuuden kannalta. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan myös nykyiset säädökset määräaikaisista vuokrasopimuksista ovat joustavasti sovellettavissa muuttuviin tarpeisiin.

Mietinnössään valiokunta on korostanut kuten aikaisemminkin vuokralla asumisen kehittämistä muihin asumismuotoihin verraten tasavertaisena asumisen vaihtoehtona. Mielestäni kannanotto, jonka valiokunta on ottanut yhtyessään hallituksen esitykseen, on kuitenkin jyrkässä ristiriidassa tämän lähtökohdan kanssa.

Esityksen puitteisiin ja taustoihin liittyy tavallaan kaksi meidän asuntopolitiikkamme keskeistä ongelmakysymystä: Toisaalta on kysymys maapolitiikasta, mahdollisuuksista

toteuttaa aktiivista maapolitiikkaa. Hallituspuolueiden sopimushan liittää vuokrasääntelyn purun ja tietyn maapolittiset lakiehdotukset yhteen. Toisaalta tähän liittyy kysymys siitä, missä määrin vuokra-asumista arvostetaan todella omistusasumiseen rinnastettavana tasavertaisena asumismuotona, jossa kohtuulliset asumiskustannukset pitää turvata ja myös vuokrasuhteen turva pitää olla asujalla.

Jollain tapaa ymmärtää kokoomuksen lähtökohdista, että se tällaista esitystä vuokrasääntelyn purusta on ollut läpiajamassa. Vaikeampi on ymmärtää sitä, että sosialidemokraatit ovat hallituksessa ja eduskunnassa esitykseen taipuneet. Mielestäni mitään asiallisia perusteita tällaiselle lakiehdotukselle ei ole. Toivoisin, että todella sosialidemokraattisessa ryhmässä nähtäisiin se, että tässä on tarkoitus ottaa yksi askel kohti täydellistä vuokrasääntelyn ja irtisanomissuojan purkua. Toivottavasti tämäkin askel jää ottamatta, mutta jos se otetaan, niin vaatimukset tähän suuntaan varmasti oikeiston taholta tulevat kasvamaan. Tällä olisi erittäin kielteinen vaikutus siihen asuntotilanteeseen, siihen asuntokriisiin, jonka kanssa asukkaat, suomalaiset kaikkikin, joutuvat kamppailemaan.

Valiokunta otti mietintöönsä perustelulausuman siitä, että asumistukea tulisi kehittää siten, että sen kautta voitaisiin tämän lakiesityksen vuokratasoa nostavia vaikutuksia kompensoida.

Toinen asia, joka tässä yhteydessä olisi myös välttämätöntä todeta, jos tämä lakiehdotus menee läpi, on se, että pitää huolehtia yhteiskunnan lainoittaman aravatuotannon voimakkaasta lisäämisestä ja myös siitä, että aravavuokra-asunnoissa enimmäistulorajoja siten muutetaan, että entistä useammalle tämän tuotannon kasvaessa tulee mahdollisuudet päästä aravavuokra-asuntoon, joiden asumiskustannustaso toivottavasti tulevaisuudessakin säilyy kohtuullisena, vaikka tosiaan on ollutkin se, että myös aravavuokrien taso on noussut kovan rahan asuntojen vuokratason nousun myötä.

Herra puhemies! Ehdotan, että tämä lakiehdotus hylätään, ja siltä varalta, että se ei tule hylätyksi, ehdotan seuraavan perustelulausuman:

”Eduskunta edellyttää, että esityksen yleistä vuokratasoa korottavien vaikutusten lie-

ventämiseksi ja vuokra-asuntojen saatavuuden lisäämiseksi valtion asuntolainoittamaa vuokra-asuntotuotantoa lisätään merkittävästi ja samalla enimmäistulorajoja korotetaan olennaisella tavalla nykyisestä tasosta.”

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli mielenkiintoista kuulla ed. Löyttyjärven maininta siitä, että valiokuntakäsittelyn yhteydessä kokoomus olisi halunnut jo laajentaa vuokrasäännöstelyn purkua. Tämä ei olekaan outoa, koska syy siihen, että tätä asiaa nyt käsitellään, löytyy juuri kokoomuksesta, joka vajaa kaksi vuotta sitten halusi hallitusohjelman lisäpöytäkirjaan maininnan siitä, että ”selvitetään vuokrasääntelyn vaikutus vuokra-asuntojen tarjontaan tavoitteena luopua sääntelystä asteittain”. Olen ymmärtänyt, että vuokrasääntelyn purku oli yksi hinta, joka kokoomukselle jouduttiin maksamaan siitä, että muu asuntopolitiittinen kehitystyö pääsi vauhtiin.

Pidän kuitenkin olennaisen tärkeänä sitä, että purku ei tästä etene, ei ainakaan tämän vuosikymmenen aikana, jota elämme. Nimitäin minusta tuntuu, että huolimatta hyvistä yrityksistä, joita nyt teemme, erityisesti pääkaupunkiseudulla ja isojen kaupunkien ja taajamien alueella asutopula edullisten asuntojen kohdalla tulee jatkumaan. Senpä vuoksi katson, että tämä purkuesitys jää historiaan ainakin tämän vuosituhannen osalta, niin että se ei tästä enää laajene.

Ed. Myller (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Löyttyjärven ja ed. Gustafssonin kanssa on helppo olla yhtä mieltä niistä odotuksista, joita vuokrasääntelyn purkuun on. On todettava, että valiokunnan mietinnössä ei ole mitään sen suuntaista kantaa, että eduskunta tukisi vuokrasääntelyn purun laajentamista.

Mutta totuuden nimessä on kyllä tässä yhteydessä sanottava myös se, että ed. Löyttyjärvi hieman liioittelee sitä, mitä tapahtuisi kenties vuokralla asuvien oikeusturvassa tämän lain takia. Tämähän koskee ensi vuoden alusta lähtien uusia kovanrahan vuokra-asuntoja, ja asiantuntijoiden mukaan niitä tullaan rakentamaan ehkä sata tai joitakin satoja tulevien vuosien aikana, koska alueellisesti tämä kokeilu on rajattu Itä-Suomen ja Pohjois-Suomen kuntiin pois lukien korkeakoulupaikkakunnat, ja tiedän varsin hyvin

kokemuksesta, että näissä kunnissa ei kovan-
rahan vuokrataloja rakenneta, vaan ainoas-
taan sattumanvaraisesti erillisiä asuntoja tu-
lee vuokralle. Mutta tästä huolimatta on
syytä suhtautua varauksellisesti niihin etui-
hin, mitä kenties vuokrasääntelyn purusta on
saatavissa, ja torjua tietysti täsmällisesti se,
että sitä jatkettaisiin.

Mutta ed. Löyttyjärven kanssa olen eri
mieltä pitempiäaikaisista vuokrasopimuksista.
Niitä tulisi nimenomaan kokeilla tässä asun-
topoliittisessa tilanteessa.

Ed. Kärhä (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Ed. Gustafssonin puheen-
vuoron johdosta haluan huomauttaa, että
minkään kansan ja minkään maan kokemuk-
set eivät osoita sitä, että sääntelyllä saataisiin
ihmisten tarpeita tyydytettyä. Päinvastoin
näinä aikoina kokemukset ovat osoittaneet
juuri päinvastaista eli kaikki sääntely-yhteis-
kunnat eivät pysty tuottamaan sitä, mitä
asukkaat toivovat.

Englantilainen tutkimus osoittaaakin, että
on kaksi tapaa hävittää vuokra-asunnot:
toinen on pommitus ja toinen on vuokra-
sääntely. Näin ollen katsonkin, että meidän
olisi pyrittävä vapaampaan vuokran määrit-
telyyn pois vuokrasäännöstelystä. Tätä puol-
taa sekin, että meillä on rakennettu viime
vuosina ennätysmäärä asuntoja. Pyydän
huomauttaa, että meillä viimeisten kahden
vuoden aikana on rakennettu enemmän
asuntoja kuin Suomessa syntyy ihmisiä, ja
jotkut noista lapsista menevät joskus keske-
nään naimisiinkin, joten meillä on ennen
pitkää täysin riittävästi asuntoja ja voimme
luopua vuokrasääntelystä kokonaan.

Ed. Löyttyjärvi (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Tässä kuultiin kokoomuk-
sen linjapuheenvuoro. Sosialidemokraateille,
jotka käyttivät täällä puheenvuoron, olisin
halunnut sanoa, että tässä on nyt kysymys
kuitenkin linjaratkaisusta, lähdetäänkö ete-
nemään tähän suuntaan, jota nyt esitetään.

Ed. Myller puhui kokeilusta, mutta tämä
ei ole kokeilulaki. Tämä lakiehdotus sääde-
tään pysyväksi, ja jo sen pitäisi antaa aihe
epäillä, että on tarkoituksena nimenomaan
tätä kautta jatkaa sääntelyn purkua.

Ed. Kärhälle ja muillekin totean vielä, että
suomalaisiin oikeusperiaatteisiin kuuluu hei-
komman osapuolen suojele, ja kun meillä on

useiden kymmenien asunnontarvitsijoiden jo-
not yhtä tarjolle tulevaa vuokra-asuntoa
kohden vaikeimmilla paikkakunnilla ja mis-
sään ei tilanne itse asiassa ole kovin hyvä,
niin nimenomaan vuokralainen on se, joka
tarvitsee erityissuojaa vuokrasuhteessa.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Ar-
voisa puhemies! Viitaten valiokunnan käsit-
telyyn huomauttaisin ed. Löyttyjärvelle, että
jos hän haluaa, hän varmaan muistaisi sen,
että yksistään opposition äänillä ei vuokra-
sääntelyn purun vastustaminen olisi onnistu-
nut, vaan nimenomaan siinä olivat sosialide-
mokraatit myös mukana.

Mitä tulee ed. Kärhän esitykseen, että
sääntelyä pitäisi purkaa ja se tapahtuisi
kaikilla alueilla, niin mielestäni se osoittaa
hänen kohdaltaan kyllä tietämättömyyttä
esimerkiksi pääkaupunkiseudun tai yleensä
niiden alueiden tilanteesta, joilla on vuokra-
asunnoista pula. Todella sillä, että vuokra-
sääntely purettaisiin, yhtään vuokra-asuntoa
ei ilmestyisi lisää, vaan niiden asuntojen,
jotka nyt ovat vuokralla, vuokrat kohoaisi-
vat mielettömiin summiin samalla hetkellä.
Esimerkiksi ne nyt rakennetut kovanrahan
asunnot, jotka ovat tyhjiä, eivät suurimmaksi
osaksi sijaitse lainkaan näillä alueilla, vaan
enimmiltään niillä alueilla, joilla ei ole niin
kriittinen asuntopoliittinen tilanne.

Mitä taas tulee hänen väittämänsä siitä,
että on rakennettu enemmän kuin lapsia on
syntynyt ja pitäisi hänen laskuoppinsa mu-
kaan olla kohta asuntoja paljonkin tyhji-
lään, huomauttaisin siitä, että hän ei ole
ehkä muistanut, että asuntoja myös jostain
päästä on purettu. Samalla on myös asumis-
väljyys lisääntynyt, mikä on erittäin merkit-
tävää ja pitää ottaa huomioon asuntoasioita
mietittäessä.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Tässä jo ed. Kautto ker-
kesi minua ennen kommentoimaan ed. Kär-
hän puheenvuoroa. Totean ihan käsitteelli-
sesti sen, että totta kai kokoomuksen kan-
nalta on edullista sotkea komentotaloudet ja
sääntelytaloudet ja säännöstelyt ja antaa
ymmärtää, että kysymys on samoista asiois-
ta. Minusta kuitenkin on tosiaasia ja muistan
myös itse lukeneeni tutkimuksia, joissa sel-
västi todetaan, että myös maailmalla monis-

sa suurkaupungeissa on vuokrasäännöstelyä ja se on siellä todettu kovin tarpeelliseksi.

En anna kovin suurta arvoa sen tyyppisille tutkimuksille ja johtopäätöksille, joissa todetaan, että pommitus ja vuokrasääntelyn purku konkreettisimmin poistavat vuokra-asunnot kaupungeista, se ei ole kovin relevantti tutkimus varmastikaan.

Ed. Kärhä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Silloin kun meillä ei ollut Suomessa näin tiukkaa vuokrasääntelyä eikä niin tiukkaa huoneenvuokralakia, meillä oli yksityisillä markkinoilla vuokra-asuntoja. (Ed. Gustafsson: Rakennettiin aravatuotantoa ihan toisella tahdilla!) Mutta heti kun tiukennettiin vuokrasääntelyä, meiltä katosi 1970-luvun alussa 170 000 yksityistä vuokra-asuntoa markkinoilta. Näin ollen tämä on minusta selvä osoitus siitä, mitä me saamme vuokrasäännöstelyllä aikaan.

On totta, että Uudellamaalla ja pääkaupunkiseudulla on asutuspula ja se on suuri. Se johtuu aikaisemmasta vääristyneestä aluepolitiikasta, keskustapuolueen ideologiasta, joka lähti siitä, että kun kuristetaan Uudenmaan ja pääkaupunkiseudun oloja, niin ihmiset eivät muuta tälle seudulle. Onneksi olemme tämän hallituksen aikana päässeet tästä ajattelutavasta eroon, (Ed. Mattila: Ongelmia on lisätty!) ja näenkin, että näinä vuosina ja tulevaisuudessa tullaan vuokra-asuntoja ja muita asuntoja rakentamaan nimenomaan sinne, missä ihmiset asuvat, eli Uudellemaalle ja näin ollen asuntotilanne kautta maan tulee helpottumaan.

Ed. Pohjola (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pari kommenttia, ensinnäkin ed. Löyttyjärvelle. Tämän lain tarkoituksena on nimenomaan tarjota vuokralaisille mahdollisuus kohtuuhintaisiin asuntoihin sellaisilla paikkakunnilla, joilla asuntojen kysyntä ja tarjonta ovat osapuilleen tasapainossa. Tässä mielessä laki ei loukkaa yhdenvertaisuusperiaatetta. Jos laki toteutettaisiin sellaisella paikkakunnalla, jolla vuokra-asunnoista on kova pula, voisimme sanoa, että yhdenvertaisuusperiaate tulee loukatuksi.

Ed. Kärhälle toteaisin, että kysymys ei Suomessa suinkaan ole säännöstelytaloudesta. Vuokria on meillä säännelty melko väljillä valtioneuvoston yleisohjeilla, jotka takaavat kohtuullisen vuokratason. Tästä on

kysymys. Ne takaavat myös vuokranantajille kohtuullisen korvauksen näistä huoneista.

Voin sanoa pitkäaikaisen tuomarikokemukseni perusteella, että ihmisen ahneudella ei usein ole rajoja, valitettavasti. Kun vuokralainen on hädänalaisessa asemassa, hän joutuu ottamaan sen, minkä saa, ja usein tässä tilanteessa lupaa ylisuuria vuokria ja myös vuokranantaja ne ottaa eikä niinkään tyydy kohtuuteen.

Asutuspulaa ei ratkaista vuokrasääntelyä poistamalla, vaan rakentamalla kohtuuhintaisia vuokra-asuntoja ja toisaalta takaamalla vuokranantajille kohtuullinen tuotto vuokra-asunnoista.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kauton puheenvuorosta ei oikein tahtonut saada selvää, mitä hän tarkoitti. Mutta sosialidemokraattien käyttäytymisestä tämän asian yhteydessä ei voi tehdä kuin yhden johtopäätöksen, eli te olette olleet kannattamassa vuokrasäännöstelyn purkua ja näin ollen olette kokoomuksen kanssa yhdessä vastuussa tämän lain säätämisestä.

Ed. Kärhä valittaa sitä, että vuokrasääntely on johtanut vuokra-asuntojen poistumiseen markkinoilta 1970-luvulla. 1990-luvulla, ed. Kärhä, loputkin vuokra-asunnot poistuvat, jos kokoomuksen linja toteutuu eli jos nyt sallitaan se, että vapautuvia aravavuokralaloja ei enää pidetä aravavuokralaloina. Tarvitaan käyttö- ja luovutusrajoitusten jatkamista aravavuokralalojen osalta. Mutta kokoomus vaatii juuri päinvastaista. Näin kokoomuksen linja johtaa siihen, että loputkin vuokra-asunnot uhkaavat hävitä.

Ed. Pohjola totesi, että pitäisi rakentaa kohtuuhintaisia asuntoja. Tämä on se oleellinen kysymys, mikä on liitettävä 70-luvunkin tapahtumiin. Jollei ole riittävästi aravavuokra- ja muuta vuokra-asuntotuotantoa, niin vuokra-asuntoja ei ole. On hämmästyttävää, että tällaista asiaa ei ole pystytty Suomessa ratkaisemaan.

Ed. Paloheimo: Herra puhemies! On kansantaloudellista hölmöyttä, että maassa on 15 000 uutta tyhjää asuntoa ja yhteensä huomattavasti enemmän tyhjiä asuntoja. Tyhjiä asuntoja ilmeisesti on yli 100 000 ihmiselle tällä hetkellä. Koska tämä laki vaikuttaa siihen suuntaan, että tyhjäät asun-

not tulevat yhä useammin järkevään käyttöön, on mielestäni syytä tätä lakia kannattaa eikä ehdottaa sen hylkäämistä. Siitä syystä en tule tukemaan lain hylkäämistä.

Toisessa käsittelyssä esitin ajatuksen, joka liittyy kuntien välivuokraukseen ja mahdollisuuteen velvoittaa kuntia vuokraamaan tyhjät asunnot tarvitsijoille. Koska tämä ajatus herätti pahaa verta ja purnaavia puheenvuoroja, haluan palata siihen uudestaan ja esittää kaikki ne ehdot, joilla tällainen velvoittaminen olisi mahdollista. Tämä siitä syystä, että periaatteellisella tasolla minäkin tunnen epärointiä tämän tyyppisten pakko-toimien kohdalla.

Velvoittaminen liittyy aina kuntien välivuokraukseen. Velvoittaminen olisi ehdollista siten, että ellei asunnon omistaja haluaisi vuokrata asuntoaan, hänen pitäisi maksaa kuitenkin siitä sama vero kuin kohtuullisesta vuokrasta. Velvoite ei astuisi voimaan, ennen kuin asunto olisi ollut tyhjänä esimerkiksi puoli vuotta. Mutta sen jälkeen, jos kunta asettaisi asunnon omistajalle velvoitteen vuokrata asunto tarvitsevalle, niin kunnalla olisi vastavuoroisesti velvollisuus asettua välivuokraajan asemaan, jotta taattaisiin asunnon omistajalle se, että asunto on hyväkuntoinen, kun hän saa sen takaisin.

Vuokrasopimus tehtäisiin edelleen määräaikaiseksi, se sovitaisiin vuokrasopimuksessa siten, että sitä ei määrättömästi tarvitsisi asettaa vuokralle. Samalla kun kunta asettuisi välivuokraajan asemaan, kunta siis takaisi asunnon kunnan ja myöskin sen, että irtisanominen tapahtuisi määräaikana. Silloin kun tätä käsiteltiin toisessa käsittelyssä, esitettiin epäily, että kunta tällä tavalla pystyisi etsimään ja ahdistelemaan yksittäisten asuntojen omistajia. En usko, että käytännössä tämä tulisi kysymykseen siitä huolimatta, että laki tämän tekisikin ehkä mahdolliseksi. Uskoisin, että tämä kohdistuisi lähinnä suureen lukumäärään tyhjiä asuntoja, joita tällä hetkellä kuukausikaupalla pidetään eräänlaisena kapitaalina monissa kunnissa tyhjinä. Samanaikaisesti näissä kunnissa on asunnontarvitsijoita.

Ehdotuksen tarkoituksena oli siis ensisijaisesti päästä eroon tästä kansantaloudellisesta hölmöydestä, joka sisältyy siihen tosiseikkaan, että kymmenientuhansien ihmisten asunnot ovat tyhjinä maassa samanaikaisesti,

kun kymmenettuhannet ihmiset tarvitsevat asuntoja.

Minä en tee tästä ponsiesitystä siitä syystä, että epäilen, ettei se saisi enemmistön tukea eduskunnassa. Näin ollen virallisesti todettaisiin, että eduskunta ei tällaista ponsiesitystä kannata. Teen sen sijaan ehdotuksen epävirallisena ympäristöministeriön ja asuntohallituksen virkamiehille, jotta he voivat ottaa idean vapaasti käyttöönsä.

Ed. Säilynoja: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys ei todellakaan ole mikään kokeiluluonteinen lakiesitys, vaan pysyvä laki. Vaikka se hallituksen taholta yksimielisesti on annettu, olen huomannut, että onneksi kovin laajaa yksimielisyyttä pysyväisluonteisen lain laajentamiselle ei toki näytä olevan. Se on minusta turvallista.

Sen sijaan kokeilu jo merkitsee niin paljon epävarmuustekijöitä lain toteuttamisen jälkeen, että minä näistä monista syistä, jotka ed. Löyttyjärven puheenvuorossa tulivat esille, kannatan ed. Löyttyjärven hylkäysehdoista. Sen varalta, että hylkäys ei saa kannatusta riittävästi, kannatan hänen lausumaehdotustaan.

Valiokunta ei tullut vakuuttuneeksi käsittelyn aikana, että laki olisi sillä tavalla toimiva, että se edistäisi vuokralaisten oikeuksia. Tämän jälkeen tulisi voimaan kahdet erilaiset markkinat, joita säädeltäisiin erilaisin säädöksin. Tämä nähtävästi myös tulisi nostamaan kustannustasoa. Valiokunta oli laajasti yksimielinen siitä, että asiaan pitäisi hallituksen taholta tulla myös vastuunkantamista, ja sen takia puuttui asumistukijärjestelmän muotoihin. Monesta syystä valiokunnassa vallitsi lain valmistelun aikana hyvin epävarma tunnelma, ja niinpä valiokunnassa äänestettiinkin asiasta. Kuitenkin hylkäysesitys ei sielläkään saanut riittävästi kannatusta. Toivon kuitenkin, että tässä käsittelyssä hylkäysesitys saisi kannatuksen.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Yhdyn ajatukseen, jonka ed. Paloheimo toi julki, että noin 15 000 tyhjän asunnon pitäminen tyhjänä tässä tilanteessa on todella kansallinen häpeä. Sen sijaan en oikein jaksa uskoa, löytyisikö tästä eduskunnasta poliittista tahtoa sellaisen mallin toteuttamiseksi, jota ed. Paloheimo on ryhmänsä edustajana esittänyt. Teoriassa se

on mielenkiintoinen malli, mutta käytännössä se edellyttäisi ymmärtääkseni aikamoisten tiedostojen ja seurantajärjestelmien luontia kuntatasolle. Tässä mielessä se poikkeaa ehkä hieman vihreiden yksilöllisyydestä ja yksilöllisyyden korostamisesta, että joudutaan rakentelemaan suuria kunnallisia tiedostoja, jotta voidaan hommia hoidella.

Mitä tulee itse asiaan eli sääntelyn purkuun, niin pidän sitä täysin tarpeettomana, vaikka se hallituksen esitys onkin. Nimittäin, kyllä meidän nykyinen huoneenvuokralakimme takaa vuokranantajalle aivan riittävän tuoton, jos huoneenvuokralakia tulkitaan ja sovelletaan sillä tavalla kuin se on kirjoitettu. Jos valtioneuvosto hyväksyisi esimerkiksi asuntoneuvoston esittämät vuokrankorotukset, niin tuotto on kyllä aikamoinen vuokranantajille.

Mitä tulee säännöstelyn ja sääntelyyn ja sen harjoittamiseen, niin sitähan on Suomesa harjoitettu koko sotien jälkeisen ajan. Sellaisen johtopäätöksen vetäminen kuin ed. Kärhä teki, että nimenomaan sääntelystä johtuen vuokra-asuntomarkkinat olisivat muuttuneet sellaisiksi kuin ne ovat, on todella rohkeaa. Siihen on vaikuttanut yhtä voimakkaasti asumisväljyyden kasvu, erilaiset poistumat ja mukavuudenhalut jne. ja enemmän vielä se, että asuntomarkkinat luovutettiin 1970-luvun lopulla markkinavoimien hoidettavaksi. Siinä on epäonnistuttu rasakaasti, ja siitä tällä hetkellä nautitaan, mikäli siitä joku voi nauttia.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Paloheimon kanssa olen samaa mieltä siitä, että on todella kansantaloudellinen hölmöys pitää tyhjiä asuntoja samalla, kun on asunnottomia. Siitä, että kunnat veloitettaisiin tämantapaisen vuokraukseen, haluan vielä sen lisäksi, mitä ed. Joenpalo jo totesi, korostaa myös sitä, että välttämättä nämä tyhjäät asunnot eivät sijaitse paikkakunnilla, missä on asuntopula. Toisin sanoen silloin aiheutettaisiin kunnille velvoite, joka aiheuttaisi menoja, ja mahdollisesti kunnat sitten joutuisivat seisottamaan asuntoja tyhjänä.

Siksi pidänkin tätä mahdollisuutta, minkä lakiesitys antaa, eli nykyistä laajempia kahden, jopa viiden ja siitäkin yli kestäviä vuokra-aikoja parempana kuin pakkotilannetta. Olen sitä mieltä, että meidän kannat-

taa nyt katsoa, saammeko tällä lailla liikkeelle mm. paljon puhuttuja tyhjiä asuntoja, koska se jo antaa kuvaa siitä, miten jokin kunnan velvoite mahdollisesti kohdentuisi, koska todella suurin osa tyhjiä asunnoista on muualla kuin niillä paikkakunnilla, missä on huutavin vuokra-asuntopula.

Ed. Paloheimo (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Korjaan jälleen väärinkäsityksiä.

Ensinnäkin ed. Joenpalolle: Ei siihen välttämättä tarvittaisi suuria tiedostoja. Kunnilla olisi vapaa mahdollisuus käyttää harkintaansa, ja jos kosolti jossakin kerrostalossa esimerkiksi kuukausitolkulla on tyhjiä asuntoja, kunta voisi puuttua asioiden kulkuun tällä tavalla kuten esitin.

Edelleen ed. Kautolle: Ed. Kautto käsitti täysin väärin sen, mitä minä esitin. Ei kuntia veloitettaisi valtion taholta välivuokraajaksi tai vuokraamaan näitä asuntoja, vaan kunnille annettaisiin se mahdollisuus, että jos kuukausikaupalla on tyhjiä asuntoja, esimerkiksi rakennusliikkeen omistamia, kunta voisi velvoittaa silloin rakennusliikkeen vuokraamaan asunnot määräaikaaisesti asunnon-tarvitsijoille sillä tavalla, että kunta lähtisi välivuokraajan asemaan. Mitään kuntaa ei tähän pakotettaisi, mutta kaikille kunnille annettaisiin tähän mahdollisuus.

Ed. Kalima (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluaisin todeta ed. Paloheimolle, että tämän kaltainen lainsäädäntö edellyttää perustulslain säädäntöjärjestystä, tällainen pakottaminen, ja se ei ole mahdollista. Vapaaehtoiset kaupat on se oikea tie. Mutta onneton asia minusta on se, että me olemme kokoomuksen poliittisten päämäärien vuoksi joutuneet tähän vuokrasääntelyn purkuun sen takia, että sitä muka muutoin ei voida kokeilla. Sitä on kokeiltu ulkomailla ja havaittu, että se nostaa vuokratasoa. Toivotavasti sen jälkeen, kun nämä kokemukset on saatu, siitä voidaan luopua.

Ed. Laine: Herra puhemies! Ed. Löyttyjärven puheenvuorossa osoitettiin selkeästi tämän hallituksen esityksen päälinjat. Ensinnäkin se vahvistaa vuokranantajien asemaa vuokramarkkinoilla. Se heikentää vuokralaisten suojaa irtisanomisista vastaan. Kolmanneksi tämä lakiehdotus avaa portteja vuokrien kohoamiselle. Tästä seuraa myös

todennäköisesti se, että asumistukimenoja pitää lisätä, mikä vuokralaisten kautta menee vuokraisäntien käyttöön.

Tämä on todella askel kokoomuksen haluamaan suuntaan. Täytyy ihmetellä, miksi SDP on tässä mukana. Nämä askelet, joista nyt ensimmäinen ollaan ottamassa, selittävät myös sen, että kokoomuksen kannattajat ovat tyytyväisempiä Holkerin hallituksen politiikkaan kuin sosialidemokraattien kannattajat, jotka näyttävät yhä useammin ilmaisevan tyytymättömyytensä Holkerin hallituksen politiikalle.

Toteaisin, että demarit kyllä puhuvat esimerkiksi tässä keskustelussa erittäin hyvin, ja moniin näkökohtiin ilolla voi yhtyä, mutta valitettavasti he toimivat toisin. Siksi en näe oikein perusteita ed. Gustafssonin optimismille. Toivoisin, että hän olisi oikeassa. Jos tätä lakia ei lainkaan käytettäisi eli se hylättäisiin nyt, sen ei tarvitsisi lainkaan astua voimaan.

Kannatan siis myös tämän lain hylkäämistä.

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Täällä ei ole tuotu ollenkaan esiin sitä seikkaa, että tämä laki mahdollisesti ja todennäköisesti tuottaa hyviä tuloksia.

Jos meillä vuokrasäätely puretaan, se tietää sitä, että meille tulee yksityisiä vuokra-asuntoja niin kuin aikoinaan oli siihen aikaan, kun Suomessa ei ollut vielä asuntopulaa. Meille tulee lisää yksityisiä vuokra-asuntoja, mikä merkitsee sitä, että yhä vähemmän tulee hakijoita yhteiskunnan rahoitamiin eli aravavuokra-asuntoihin. Tämä tietää sitä, että ihmiset voivat valita. He voivat mennä yhteiskunnan rakentamiin ja lainoittamiin aravavuokra-asuntoihin. Heillä on mahdollisuus päästä niihin, kun niihin ei ole enää niin suurta tungosta. Ihmisellä on myös paremmat mahdollisuudet valita vuokra-asunto yksityisiltä markkinoilta, valita vuokra-asunto sieltä, missä on työpaikka lähellä ja muutoinkin, mistä haluavat, eikä niin kuin nyt, että on aivan pakko mennä sinne, missäpäin sattuu olemaan joku yhteiskunnan rahoittama vuokra-asunto tai jäädä vuosiakausiksi jonoon.

Toisin sanoen odotan, että tätä kautta me saamme enemmän vuokra-asuntoja ja enemmän valinnanvaraa eikä sen tarvitse välttämättä nostaa niiden ihmisten vuokratasoa,

jotka eivät pysty vuokriaan maksamaan ja joilla on todella taloudellisesti niukat olot.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Ymmärrän, että ed. Laine kannattaa sääntelytaloutta ja valtiojohtoisuutta, mutta sosialistisissa maissa on kuitenkin vähitellen huomattu, että markkinatalous on paras. Siellä on valitettavasti hyvin suuria siirtymävaikeuksia juuri siitä syystä, että niin monet alat ovat olleet säännösteltyny, jopa leivän hinta niin, että se täytyy nostaa moninkertaiseksi. Se on varmasti vielä paljon vaikeampi temppu kuin Suomessa, missä kaikkialla muualla jotenkuten markkinatalous toimii, muttei vielä asuntopoliitikassa.

En usko, että tämä jääne Suomessakaan kovin pitkään enää menestyy. Siinä tietenkin riittää erilaista puuhaa kansanedustajille ja muille miettiä, millä konstilla erilaisia määryksiä annetaan, kun markkinataloutta ei hyväksytä.

Jos myös asuntopoliitikassa markkinatalouteen mentäisiin, niin päästäisiin hyvään tulokseen, mutta ylimenovaihe on mahdollittoman vaikea, koska säännöstely lisää säännöstelyä. Ei voida yhtäkkiä mennä säännöstelemättömään systeemiin. Siitä syystä minusta on hyvä, että se edes aloitetaan jossakin kohdassa Suomea niin, että huomataan, että siitä on hyötyä.

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Siinä voin olla ed. Kärhän kanssa samaa mieltä, että se tuo lisää asuntoja markkinoille. Mutta ed. Kärhä ei kiinnittänyt huomiota siihen, mihin hintaan näitä asuntoja voivat vapailla markkinoilla vuokrata ne ihmiset, joilla on hätä saada asunto eri paikkakunnilla. Silloinhan on se kyltymätön halu maksattaa vuokralaisilla suhteellisen korkeaa vuokraa, joka tänä päivänä on jo korkea, saati sitten kun vapaus annetaan asunnonomistajille. Tämä nähtävästi tuo hyvin paljon lisää asiakkaita yhteiskunnan kukkarolle, koska jo monet perheet tänä päivänä joutuvat hakemaan toimeentulotukea pystyäkseen maksamaan vuokransa ja jokapäiväiset normaalit ostoksensa.

Jos ajatellaan Helsingin hintoja tänä päivänä, jos 30 prosenttia menee asuntoon ihmiseltä palkasta, joka on palveluammateissa 5 000—6 000 markkaa työehtosopimuksen mukaan, loppu menee yleensä sitten ruokaan

ja muihin tarpeellisiin tuotteisiin. Tänä päivänä, jos ajatellaan että tämä nostaa 20—30 prosenttia vuokratasoa, niin kuin se nostaa noin karkeasti, on luonnollista, että nämä ihmiset eivät pysty tulemaan toimeen yhdellä työpaikalla, on pakko olla kahdessa työpaikassa. Tämäkö on kokoomuksen tavoite, että ihmisten selkänahasta kitketään ne viimeisetkin hikipisararat tänä päivänä? Tämähän ajaa siihen tilanteeseen.

Ed. Joenpalo: Herra puhemies! Ed. Tiuri haikaili asuntopolitiikan siirtämistä markkinavoimaiseksi tai markkinatalousperustaiseksi. Ed. Tiuri, meillähän tehtiin juuri tällä tavalla 70-luvun ja 80-lukujen taitteessa. Hinta- ja laatusäännöstelty asuntotuotanto ajettiin alas ja annettiin asuntotuotannon hoitaminen pankkien tehtäväksi. Missä nyt ollaan? Meillä on huutava asuntopula. Meillä on maailman kalleimmat asunnot ja asuminen hinnat. Nyt pitää siirtyä voimakkaasti ja nopeasti takaisin järjestelmään, jossa valtio ohjaa asuntopolitiikkaa niin, että sekä hintoja että laatua voidaan säädellä. Se onnistuu, kuten ed. Pohjola totesi, nostamalla tuntuvasti valtion rahoittaman tuotannon määrää.

Mitä tulee vuokrasääntelyyn, sitä harjoitetaan, ed. Tiuri, kaikissa läntisissä maissa. Ranskassa se purettiin, ja Pariisissa vuokrat nousivat moninkertaisiksi verrattuina säänneltyyn tilanteeseen. Jopa Thatcherin Englannissa harrastettiin tietyn tasoista vuokrien sääntelyä. Ei niitä ole vapautettu missään kovemmissakaan markkinatalousmaissa, enkä ymmärrä, miksi Suomessa pitää lähteä vapauttamaan vuokria, kun jo nyt asuminen on riittävän kallista, vaikka se on säänneltyäkin.

Ed. Löyttyjärvi: Herra puhemies! Ed. Tiurille haluaisin minäkin todeta kuten ed. Joenpalo edellä, ettei vuokrasääntely taikka vuokrasuhteessa vuokralaisen aseman turvaaminen ole mikään suomalainen erikoisuus, vaan kaikissa läntisissä markkinatalousmaissa tapahtuu tämän tyyppistä sääntelyä. Kuten ed. Joenpalo edellä totesi, meillähän on todella kokeiltu markkinoiden vaikutusta asuntopolitiikkaan ja tulokset ovat kehoja. Toivottavasti jatkossa yhteiskunnan rooli ja osuus kasvavat, koska se on varmasti

ainoa tie, että voidaan päästä niistä ongelmista, joissa nyt ollaan.

Ed. Pohjola: Arvoisa puhemies! Ihan lyhykäisyydessään menisin asian punaiseen lankaan. Ed. Tiuri sanoi, että markkinatalous on paras tässäkin tapauksessa. Voidaan sanoa, markkinatalous on paras, jos sopimuspuolet ovat tasavertaisessa asemassa eli tässä tapauksessa vuokra-asuntojen kysyntä ja tarjonta tasapainossa. Silloin osapuolet ovat yhdenvertaisessa neuvottelutilanteessa. Mutta nyt näin ei ole. Heti kun vuokra-asuntoja saadaan riittävästi rakennetuksi, olemme valmiit luopumaan vuokra-asuntojen sääntelystä. Tämä on ydinasia tässä.

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Ed. Laineelle haluan vielä kerran korostaa sitä, että tätä kautta saamme lisää vuokra-asuntoja. Kun koko ajan on tämän hallituksen aikana rakennettu enemmän kuin koskaan aikaisemmin asuntoja, meillä alkaa olla asuntoja. Aina lisääntyvä tarjonta kaikissa tuotteissa vähitellen johtaa ennen pitkää myös hintatason alenemiseen. Näin on käynyt kaikkien tuotteiden kohdalla.

Mitä enemmän meille tulee tätä kautta yksityisille markkinoille vuokra-asuntoja, mitä enemmän meillä rakennetaan asuntoja, sitä vähemmän meillä on ihmisiä jonossa, juuri siinä jonossa, josta ed. Laine ja me muutkin kannamme huolta, eli aravavuokrajonossa, eli niillä ihmisillä, joilla todella on pienet tulot, on entistä parempi mahdollisuus päästä yhteiskunnan lainoittamiin asuntoihin. Heidän tilanteensa minun nähdäkseni tässä nimenomaan helpottuu.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Pari huomiota edellisistä puheenvuoroista.

Kun sanottiin, että ansiotuloista menee 30 prosenttia asumiseen ja toisaalta kuitenkin sijoittajien ei kannata pitää asuntoja vuokralalla siitä syystä, että he eivät saa kohtuullista tuottoa sijoittamalleen pääomalle, jossaakin muualla täytyy olla sitten vikaa. Me tiedämme varsin hyvin, missä se vika on, mutta ei sitä kannata tässä sen enempää setviä.

Sitten ed. Paloheimon puheenvuorosta, kuten olen joskus aikaisemminkin sanonut. Tietyn asteinen työttömyys ja asunnottomuus on yhteiskuntarakennelmissa ongelma,

joka tulee varmasti pysymään. Siitä huolimatta meillä ei ole niin kova hätä, että meidän pitäisi astua askeleita sosialismin suuntaan, mitä hän tässä ehdottelee, eikä tietysti vihreiden suunnasta nyt millään tavalla yllättävää ole, että sieltä tuollaisia ehdotuksia tulee.

Minun mielestäni ja ryhmän mielestä yhteiskunnassa pitää pyrkiä pois säännöstelystä silloin, kun se on mahdollista. Se on tietenkin tervettä elämänmuotoa, jos yhteiskunnan toimintoja ei säännöstellä silloin, kun se ei ole aivan välttämätöntä. Tässä tapauksessa sellaisilla alueilla, missä asunnot ja toisaalta asuntojen tarve ovat tasapainossa, tämän tyyppinen vuokrasäännöstelyn purkaminen on ehdottomasti perusteltua. Tästä on lähdettävä. Me olemme SMP:n eduskuntaryhmässä aikanaan SMP:n ollessa hallituksessa hyvin tarkoin tutustuneet tähän asiaan, olemme olleet sen hyväksymässä ja tästä syystä ja näillä perusteilla tulemme myös äänestämään tulevassa äänestyksessä sen puolesta, että vuokrasäännöstely puretaan.

Tämä on tervettä ajattelua. Yhteiskunnalla on kyllä mahdollisuudet sitten puuttua asiaan ensi kädessä asumistukijärjestelmän kautta, jos asia menee pahaksi, tietysti uuden lain perusteella.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Löyttyjärvi ed. Säilynojan kannattamana ehdotanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Löyttyjärvi ed. Säilynojan kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Eduskunta edellyttää, että esityksen yleistä vuokratasoa korottavien vaikutusten lieventämiseksi ja vuokra-asuntojen saatavuuden lisäämiseksi valtion asuntolainoittamaa vuokra-asuntotuotantoa lisätään merkittävästi ja samalla enimmäistulorajoja korotetaan olennaisella tavalla nykyisestä tasosta."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, Ahonen, Aittoniemi, Ajo, Ala-Harja, Alaranta, Almgren, Anttila, Backman, Björklund, Bärlund, Donner, Dromberg, Elo, Fred, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Hautala, Heikkinen, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hokkanen, Holvitie, Hurskainen, Huuhtanen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalima, Kalliomäki, Kankaanniemi, Karkinen, Kasurinen, Kauppinen, Kautto, Kekkonen, Kettunen, Kietäväinen, Knuuttila, Kohijoki, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kärhä, Kääriäinen, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lehtosaari, U. Leppänen, Lindroos, Linnainmaa, Louvo, Luttinen, Majjala, Malm, Mattila, Metsämäki, Miettinen, Moilanen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mönkäre, Nieminen, Nordman, Nyby, Nyman, Paakkinen, Paasio, Paavilainen, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Perho, Pesola, Pesälä, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Pokka, Puhakka, Puisto, Pulliainen, Puska, Pystynen, Rajamäki, Rantanen, Rauramo, Renko, Renlund, Riihijärvi, Rinne, J. Roos, T. Roos, Rusanen, Ryyänän, Röntynen, Saapunki, Saari, Saarinen, Sarapää, Sasi, Savela, Savolainen, Sillanpää, Siuruainen, Skinnari, Soininvaara, Suominen, Särkijärvi, Tenhiälä, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Tähkämaa, Törnqvist, Uosukainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Wasz-Höckert, Vihriälä, Viinanen, Viljanen, Vistbacka, Vähänäkki, Väistö, Väyrynen, Väänänen ja Zyskowiec.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

R. Aho, Andersson, Apukka, Astala, Hel-le, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, P. Leppänen, Löyttyjärvi, Männistö, Seppänen,

Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tennilä, Uitto, Wahlström ja Vähäkangas.

Tyhjää äänestää ed. Joenpalo.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aaltonen, Alho, Antvuori, von Bell, Björkstrand, Halonen, Jokinen, Jouppila, Joutsensaari, Junnila, Järvisalo, Jätteenmäki, Kanerva, Kemppainen, Korkia-Aho, Lamminen, Louekoski, Melin, Muttilainen, Mörttinen, Niinistö, Ollila, Puolanne, Ranta, Rehn, Saastamoinen, Salolainen, Taina, TAxell, Urpilainen, Westerlund, Virolainen ja Vuoristo.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 18 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 33. (Koneään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Lopuksi on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Mietintö ”jaa”, ed. Löyttyjärven ehdotus ”ei”.

Puhemies: Äänestyksessä on annettu 118 jaa- ja 50 ei-ääntä; poissa 31. (Koneään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi kuntien yleisestä valtionosuudesta ja yleisistä rahoitusavustuksista annetun lain 5 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 182

Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 33

Suuren valiokunnan mietintö n:o 248

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Pääministeri Harri Holkerin hallituksen ve-

roudistusohjelma ei ole sujunut kommelluksitta. Verotuksessa on petytty monilla eri tahoilla. Arvioinnit ja laskelmat eivät ole osuneet kohdalleen, ja verohallituksen atk-järjestelmäkin on klikannut. Vuotta 1989 koskevan verotuksen valmistumisen viivästyminen on viime päivinä aiheuttanut monenlaista harmia ja epävarmuutta, näin myös eräille lainsäädäntöhankkeille. Viimeksi mainittuihin kuuluvat mm. yritykset paikata verouudistuksen synnyttämää vääristymiä ja epäoikeudenmukaisuuksia.

Hallitus on ilmoittanut tavoitteekseen jatkaa vuosiksi 1989 ja 1990 säädettyjen sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuusasteikkojen voimassaoloa. Tässä yhteydessä hallitus on niin ikään asettanut tavoitteekseen, että niissä tapauksissa, joissa kunnat saavat valtiolta korvauksen menetetyistä verotuloista valtionosuusasteikkojen korotuksen perusteella, menetyksiä ei toistamiseen korvata verotulojen täydennyksellä. Kaksinkertaisen kompensaaation estäminen sisältää ajatuksen kohdella kuntia yhdenvertaisesti ja on siten sinänsä hyväksyttävä.

Toinen asia on, onko kaksinkertaista kompensatiota käytännössä tapahtumassa. Hallituksen esitystä n:o 182 eduskunnalle annettaessa sitä valmistelleilla virkamiehillä ei ollut minkäänlaista aineistoa, joka olisi tukenut ajatusta, että kaksinkertainen kompensatio on odotettavissa. Hallituksen esitys nojaa täten tukevasti ilmaan kaikilla jaloillaan.

Ministeriöitä paremmin asioista näytetään olevan perillä kunnallisissa keskusjärjestöissä. Kunnallisilla keskusjärjestöilläkään ei voi olla tilanteesta tarkkaa kuvaa, mutta niillä on kuitenkin kohtuullisen hyvin perustellut laskelmat. Ne osoittavat, että mitä todennäköisimmin kaksinkertaisen kompensaaation estämisessä osuttaisiin kantokykyluokissa 1 ja 2 hyvin lähelle oikeaa, jos kuntien verotulojen täydennyksen tasoitusrajoja alennettaisiin 0,5 prosenttiyksikköä. Silloinkin kolmannen kantokykyluokan 11 kuntaa menettäisivät selvästi valtiolta muutoin odotettavissa olevassa rahamäärässä.

Kun näin on, tein lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä ehdotuksen, joka otti edellä sanotun huomioon. Valiokunnassa aikanaan käyty keskustelu rohkaisi ajattelemaan, että tämä jo valiokunnassa tekemäni ehdotus olisi voinut lopulta tulla myös hallituspuo-

lueiden taholta hyväksytyksi, äänestihän valiokunnassa sen puolesta myös yksi hallituspuolueisiin lukeutuva edustaja. Valitettavasti hyvin perusteltu ehdotukseni ei tullut lakiehdotuksen toisessa käsittelyssä hyväksytyksi. Kuntien verotulojen täydennyksen tasoitusrajojen säilyttäminen ennallaan on tässä tilanteessa lähempänä oikeudenmukaista ratkaisua kuin niiden alentaminen 1,5 prosenttiyksiköllä.

Kun lisäksi vaihtoehtoina ovat vain joko lakiehdotuksen hyväksyminen tai sen hylkääminen, ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin, ja siltä varalta, että sitä ei hylättäisi, ehdotan, että lakiehdotus jätettäisiin lepäämään yli vaalien.

Ed. Sarapää: Herra puhemies! Aluksi ilmoitan, että kannatan ed. Pulliaisen molempia ehdotuksia.

Laki- ja talousvaliokunnassa suoritettiin laaja asiantuntijoiden kuuleminen ja sen perusteella saatettiin todeta, että hallituksen esitykseltä puuttuvat kaikki asiaperusteet. Mielestäni hallituksen esitykselle ei ole esitetty riittäviä perusteita ja sen vuoksi tämä lakiehdotus tulisi hylätä. Se ei myöskään sovi vireillä olevaan valtionosuusjärjestelmän kokonaisuudistukseen, jossa verotulojen täydennyksen tasoitusrajoja aiotaan olennaisesti korottaa.

Toteutuessaan hallituksen esitys merkitsisi ennen kaikkea köyhille kunnille tulojen menetyksiä noin 85 miljoonaa markkaa ja lisäksi näiden korkean veroäyrin hinnan kuntien äyrien korotuspaineita. Ja näitä paineita tämä hallitus on kyllä, totta vie, kunnille lisännyt. Joka vuosi tämän hallituksen aikana liki sata kuntaa on joutunut korottamaan kunnallista veroäyrin hintaa. Kunnallisliitto on viime viikolla toimittanut meille ennakotiedon, ja sen mukaan ensi vuoden alusta 97 kuntaa liikkuu nykyistä korkeammalla veroäyrin hinnalla.

Valtiovarainministeri Louekoski: Herra puhemies! Ed. Pulliaisen ja ed. Sarapään yhteistyöstä teen sen johtopäätöksen, että hallituksen esitys asiassa tullaan äänestämään lepäämään yli vaalien; tällainen vaara ainakin on olemassa. Tähän on sen vuoksi varauduttava ja tulo- ja menoarvioesitystä ilmeisestikin korjattava lisäämällä sinne lähes 100 miljoonaa markkaa lisää menoja.

Ed. Pulliainen ja ed. Sarapää ja heidän eduskuntaryhmänsä ovat täällä moittineet hallitusta väljästä varainkäytöstä, veronmaksajien rasittamisesta erilaisilla kustannuksilla budjetin kautta, ja budjetti tietenkin, arvoisat edustajat, teidän mielestänne on monilta osin löysä. Mutta ei se niin löysä näytä olevan, ettei aina yksi 100 miljoonaa liikenisi johonkin sopivaan läpeen tarjottavaksi. Tätä hanketta sekä hallituksen esityksen hylkäämiseksi ja ennen muuta sen äänestämiseksi yli vaalien on syvästi valitettava.

Samassa yhteydessä kiinnitän eduskunnan huomiota siihen, että tämän kaltaisessa tilanteessa, eduskunnan työn ollessa nykyisessä vaiheessaan ennen vaaleja, ei hallituksen kannata antaa sitä valtionosuusjärjestelmän uudistusesitystä, josta laajasti viime aikoina on puhuttu. Tämä järjestelmän uudistaminen on teknillisesti valmiina. Se olisi esiteltävissä ensimmäisessä sopivassa tilaisuudessa eduskunnan käsittelyä varten, mutta kuten sanottu, ajankohta ja aikapula näyttävät estävän sen antamisen tälle eduskunnalle.

Tätä asiaa on valitettava siitä syystä, että on luotava järjestelyt ja motiiveja kunnallistalouden säästämistoimenpiteiksi. On ilman muuta selvää, että kunnallistaloudessa 90-luku tulee olemaan remonttiaikaa. Kuntien on myös sopeutettava menonsa ja toimensa yleisiin taloudellisiin puitteisiin. Ei voida lähteä siitä, että sellainen jatkuva menotalouden paisuttaminen, joka viime vuosina on tapahtunut, voisi edelleen jatkua häiriöittä vastakin. Päinvastoin on lähdeittävä siitä, että sekä valtionhallinnon että kunnallishallinnon puolella on suurten uudistusten alettava, jotta julkistalous saadaan sille sopiviin raameihin.

Nyt, kun kysymys kunnallistaloudesta aivan erityisesti, voin mainita kaksi pääkohtaa, joilla kunnallistalouteen on vastaisuudessa puututtava nimenomaan valtionosuusjärjestelmän uudistuksen kautta. Toinen on se, että kunnat vapautetaan valtionhallinnon pikkutarkasta holhouksesta, ja toinen on se, että kunnat itse ottavat ennen muuta talousasioita hoitaakseen ja päättääkseen todellisten voimavarojen puitteissa. Se voi kyllä tapahtua, kun luodaan siihen sopivat olosuhteet ja riittävä motiivi, jonkalainen valtionosuusjärjestelmän uudistus epäilemättä tulee olemaan. Valitettavasti tämä eduskunta ei kuitenkaan asiaa ehdi käsitellä.

Ed. Sarapää mainitsi paineista kunnallistaloudessa veroäyriä kohtaan. Tähän paine-
puheenvuoroon on ehkä syytä vastata niin,
että ei ed. Sarapää eikä ed. Sarapään ryhmä
mitenkään ollut poikkiteloin, kun esimerkik-
si maalaiskuntien verotuloja vähennettiin uu-
distamalla hyvin voimakkaasti maatilatalou-
den tuloverotusta ja metsätalouden tulovero-
tusta. Siellä on eräs pääsyy kuntien verotu-
lojen pienenemiseen.

Kunnallisen harkintaverotuksen poistami-
sesta sen sijaan ei synny sellaista loukkua,
niin kuin on annettu kuntien taholta ymmär-
tää, tulopuolella, vaan, niin kuin on kaikkien
tiedossa, asia hoidetaan hallituksen toimesta
kuntoon sillä tavalla, että mitään olennaisia
tulovähennyksiä sitä kautta ei synny. Vaalien
jälkeen toivottavasti seuraava hallitus hoitaa
lakiteitse sellaisen pysyvän järjestelyn, jossa
nykyisiä olosuhteita pitemmällä aikavälillä
voidaan tämä asia toistaiseksi poistaa päivä-
järjestyksestä. (Ed. Seppänen: Onko kiinteis-
tövero tulossa sitten mukaan?) — Ed. Sep-
pänen voi arvailla erilaisia keinoja. Tämän
hallituksen rooli päättyy vaaleihin, ja vasta
seuraava järjestee asiat sillä tavalla, että
harkintaverotuksen poistaminen pysyvällä
järjestelmällä saatetaan kuntoon.

Joka tapauksessa valitan sitä, että tämä
tärkeä uudistus, joka nyt on työjärjestyksessä
eduskunnassa, näyttää joutuvan vaaraan.
Käytän tilaisuutta hyväkseni kerran vielä
toistaakseni sen valittelun, että ajan puutteen
ja eduskunnan työruuhkan takia ja osittain
opposition hyvin sanoisinko hankalasta il-
mapiiristä johtuen valtionosuusjärjestelmän
uudistus siirtyy.

Ed. Kietäväinen (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Ministeri Louekosken
ilmoitusta siitä, että valtionosuusuudistusta
ei anneta tälle eduskunnalle, on tervehdittävä
tyytytyksellä siitä huolimatta, että myös
keskustan taholla on hyväksytty varsin pit-
källe ne periaatteelliset linjaukset, jotka val-
tioneuvoston periaatepäätöksessä kesäkuussa
valtionosuusuudistuksen pohjaksi on asetet-
tu.

Jatkovalmistelussa on kuitenkin käynyt
niin, että monilta osin valmistelu on vielä
ollut keskeneräinen. Vertailutiedot ovat ol-
leet riittämättömiä, ja mikä pahinta, keske-
neräisyys on kaikkein voimakkaimmin tullut
esille siinä, että olennainen osa valtionosuus-

suudistusta eli normien purku ei olisi ehtinyt
mukaan lakipakettiin. Sen takia hallituksen
tekemä johtopäätös on aivan oikea. Toivot-
tavaa on, että lisäaika, joka näin saadaan,
käytetään jatkovalmisteluun, että epäkohdat,
joita uudistukseen sisältyy, ja ristiriitaisuudet
valtioneuvoston periaatepäätökseen nähden
voidaan poistaa.

Mitä tulee kysymykseen verotulojen mene-
tyksistä, menetyksiä tulee, ministeri Loue-
koski, noin 1,2 miljardin markan edestä ensi
vuoden osalta. Tämän lisäksi hallitus monel-
la tapaa useamman sadan miljoonan markan
edestä lisää menoja kunnille, eli kokonaisvai-
kutus kuntatalouden kannalta on huolestut-
tava.

Mitä tulee kysymykseen kuntatalouden
tervehdyttämisestä, ministerin puheenvuo-
roon on tältä osin helppo yhtyä. Tervehdyt-
tämistä tarvitaan, mutta nimenomaan tarvi-
taan siten, että kunnille annetaan välineet eli
vahvistetaan kuntien itsehallintoa näiltä osin
toteuttaa tervehdyttämistoimet riittävästi.

Mitä tulee tähän esitykseen, mitkään
asiantuntijatohot eivät ole esitystä olleet kan-
nattamassa, ja sen takia hylkäysesitys on
erittäin perusteltu.

Ed. Varpasuo (vastauspuheenvuoro):
Arvoisa puhemies! Oli erittäin valitettavaa
kuulla, että valtionosuusjärjestelmän uudista-
minen on nyt jäämässä tältä eduskunnalta.
Sitä kaikki ovat odottaneet.

Mutta osittain ministeri Louekoski kuiten-
kin syytti tätä lakia vähän väärin, koska
tässä laissa nimenomaan hallitus tuo verotu-
lojen täydennysrajan laskemisen 78,5 pro-
senttiin. Niitten tietojen mukaan, jotka meil-
lä taas on, valtionosuusuudistuksen yhtey-
dessä tasoitusraja nostettaisiin jopa 85—95
prosenttiin, joten tämä lakiesitys tuon suu-
remman tavoitteen kannalta on itse asiassa
erinomaisen epäjohdonmukainen. Tässä mie-
lessä valtiovarainministeri Louekoski voisi
myöntää ainakin tämän kohdan, että se ei
oikein hyvin soveltunut siihen suurempaan
tavoitteeseen, jonka takana ilman muuta
olemme. Haluaisimme, että valtionosuusjär-
jestelmää kaiken kaikkiaan kyettäisiin uudis-
tamaan, mutta tässä kohdin hallitus ei ollut
kovin johdonmukainen.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro):
Herra puhemies! Vastauksena ministeri
Louekoskelle muutamia näkökohtia.

Ensinnäkin olen hänen kanssaan täsmälleen samaa mieltä siinä, että kuntien tulee sopeuttaa menotaloutensa muuttuviin olosuhteisiin. Mutta tässähän ei ole kysymystä uudistuksesta, vaan ensi vuotta koskevasta järjestelystä, jonka perustelut hallituksen tukena olevien virkamiesten taholta ovat olleet mahdollisimman hontelot. Eli ei minusta kannattaisi puhua uudistuksesta tässä yhteydessä.

Edelleen totean, että vihreät tulevat ehdottamaan budjetin menopuolelle vähennyksiä niin, että tämä 85 miljoonaa korvautuu siellä. Meillä ei valitettavasti valtiovarainvaliokunnassa ole edustusta.

Vielä muistutan arvoisaa ministeriä siitä, että tämä hallitus sai tulo- ja varallisuusverolakisensa monivuotisena läpi vihreiden tuella.

Ed. Nymän (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Pulliainen antoi minulle kunniamaininnan keskustelun alussa, kun hän sanoi, että valiokunnassa eräs hallituspuolueen edustajakin oli ollut hänen kanssaan samaa mieltä. Kyseinen henkilö olen minä ja olen edelleen samaa mieltä. Minä vain ilmoittaisin, että minulle toisen käsittelyn äänestyksessä sattui sellainen vahinko, mikä meille kaikille vuorotellen tapahtuu, eli minä painoin väärää nappia. Mutta tänään aion jälleen painaa punaista nappia, niin kuin tein valiokunnassakin.

Se johtuu siitä, että jonkun kunnallismiehen pitää tässäkin salissa vielä jaksaa olla kunnallismies eikä pelkästään valtiomies. Näin ollen katson, että minun tehtäväni on täällä suojata mahdollisuuksien mukaan kunnallistakin taloutta etenkin, kun se tässä tapauksessa rankasti koskettelee juuri niitä kuntia, jotka ovat pienimpiä ja köyhimpiä. Näin ollen en voi tähän lakiesitykseen suostua.

Ed. Moilanen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri puhui osittain aivan oikeaa asiaa. Mutta hallituksella ei luulisi olevan varaa osoittaa sormella ketään muuta kuin itseään silloin, kun puhutaan löyhästä rahan käytöstä, sillä maan hallitus on johdonmukaisesti tasapainottanut valtion tulo- ja menoarviot viime vuosina sillä, että se on syytänyt valtiolle kuuluvia velvoitteita kunnille toinen toisensa perään.

Nyt käsittelyssä oleva valtionosuuslain uudistuksen nimellä kulkeva muutos ajaa samaa linjaa. Tätä ei voi mitenkään hyväksyä. Valtion menot on pystyttävä kattamaan byrokratiaa vähentämällä, säästämällä ja järjestyksellään toiminnalla niin, ettei menoja sydetä kuntien niskaan, etenkin kun tiedetään, että kunnallisvero nimenomaan jakoverona koskee kipeimmin suhteellisesti juuri pienituloisia ihmisiä.

Ed. Sarapää (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Louekoski syytti oppositiota, että se on eräällä tavalla syypää budjetin kasvattamiseen ja löysään varainkäyttöön. Oppositio on päässyt tämän kauden aikana aika vähän vaikuttamaan budjetin sisältöön. Joululahja, joka nyt köyhimmille kunnille ehkä tulee, on suuruudeltaan saman suuruinen kuin hallituspuolueiden kansanedustajien joululahjat erilaisiin hyviin tarkoituksiin.

Ilmoitus, jonka ministeri teki, että valtionosuusjärjestelmää ei saateta tämän eduskunnan käsittelyyn, on myönteinen siinä mielessä, että valtionosuusjärjestelmän uudistaminen on vielä raakile. Ennen kaikkea se kohtelee kaltoin Pohjois-Suomea: Lappia, Oulun läänin ja Pohjois-Karjalaa. Näiden kunnat menettäisivät vuositasolla noin 200 miljoonaa markkaa. Sen lisäksi uudistukseen sisältyy useita kymmeniä erilaisia lakiehdotuksia. Pelkästään eduskunnan työtilanteen ja -tekniikan huomioon ottaen edellytyksiä asialliselle käsittelylle ei olisi ollut.

Keskusta kuitenkin kannattaa uutta valtionosuusjärjestelmää, kun sitä edelleen hiotaan ja vääryydet poistetaan. Se lisää kuntien päätäntävaltaa ja vastuuta taloudenhoidosta, eli meidän kannaltamme se on myönteinen asia.

Mitä tulee verotulojen menetyksiin kunnille, niitä on aika paljon tullut. Esimerkiksi verouudistuksen osittaisiksi maksumiehiksi asetettiin kunnat korottamalla mm. lapsivähennystä ja perusvähennystä. Siitä on ainakin lapsirikkaille kunnille tullut aikamoinen menetys.

Ed. Mattila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olen ministeri Louekosken kanssa samaa mieltä, että kunnallistaloudelle olisi luotava motiiveja säästämisasteen lisäämiseksi. Varmasti siinä yhtenä osatekijänä

on valtionosuusjärjestelmän uudistaminen. Mutta niin sen kuin käsiteltävänä olevan lain osalta on nähdäkseni ainakin yksi tekijä, joka vaatii vielä selvitystä. Se näkyy mm. lain perusteluissa. Täällä ihan suoraan sanotaan: "Verouudistus vaikuttaa verotulojen täydennystä saavien kuntien äyrimäärään ensimmäisen kerran myönnettäessä verotulojen täydennystä verovuoden 1989 äyrimäärien perusteella vuonna 1991." Näistä vuoden 1989 äyrimääristä meillä ei ole tietoa. Tässä vaiheessa on näin ollen aika mahdotonta edes ajatella kyseisen lain hyväksymistä. Sama koskee valtionosuusuudistusta. Minusta kannattaa uusimpia eli verouudistuksen ensimmäisen vuoden tuloksia odottaa, ennen kuin mittavampiin uudistuksiin lähdetään.

Mitä tulee ministeri Louekosken esittämiin näkemyksiin, että kunnille pitäisi antaa vapautta, olen aivan samaa mieltä. Mutta tänä päivänä valtionhallinto on lähtenyt antamaan vapautta enemmän omille laitoksilleen ja virastoilleen kuin kunnille. Kunnat eivät pysty edes ämpäriä hankkimaan ilman, ettei pidä kysyä valtiolta lupaa. Tässä suhteessa me tarvitsemme enemmän normien purkamista, joka tulee liittää valtionosuusuudistukseen, kuin juhlapuheita.

Ed. Jokiniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Louekoski puheensa jälkiosassa puuttui siihen, kuinka maa- ja metsätalousvaltaisissa kunnissa verotulot ovat vähentyneet maanviljelijöiden saamien veronkevennysten vuoksi. Tätä en oikein ymmärtänyt. Käsitteäkseni viime vuosien aikana on tapahtunut juuri päinvastoin, jotta verotus on kasvanut yksittäisesti. Muistan mm. pinta-alalisän, joka on aika merkittävä pienillä tiloilla. Tämähän tuli veronalaiseksi tuloksi. Myös maatalousyrittäjiltä koneitten poisto-oikeutta on vähennetty, ja monta muuta yksittäistä asiaa siihen liittyy. Muun muassa viljelijä on yrittäjä siinä kuin moni muukin, ja tällä hetkellä erittäin korkea korkotaso rasittaa vielä yksittäisiä viljelijöitä. Todellakin maa- ja metsätalousvaltaisissa kunnissa verokertymä on jäänyt paljon odotettua pienemmäksi.

Tulevaisuus on aika paljon olettamusten varassa. Näihin uudistuksiin liittyy monta hyvää asiaa, ja tietenkin vastuuta kunnille päin on kasvatettava mutta ei sillä tavalla, että nimenomaan peruspalveluista huolehti-

minen vaarantuu kaikkein köyhimmillä alueilla valtakunnassa sen takia, että kunnat joutuvat niistä itse huomattavasti suuremman osuuden kantamaan kuin tällä hetkellä. Ei tunnu kohtuulliselta, että kunnanvaltuustojen on itse päätettävä, millä tavalla ne karsivat omilta kuntalaisiltaan peruspalveluja.

Ed. Siuruainen: Herra puhemies! Tuntuu aika kummalliselta se, että tässä vaiheessa joudutaan niinkin suuria kiistoja käymään hallituksen ja opposition välillä hyvin selvästä asiasta. Nimittäin kuntien ja valtion välinen kustannustenjako on ollut kovin häilyvällä kannalla viime aikoina.

Istuvan hallituksen aikana noin 300 kuntaa on joutunut korottamaan veroäyriä hintaansa. Verouudistuksen vaikutuksen oletetaan tuovan ainakin noin 400 miljoonan markan verotulojen vähennykset kunnille. Tähän ovat johtaneet pienten valtionapujen yhdistäminen, tuporatkaisut ja monet muut toimenpiteet. Verouudistuksenhan piti nimenomaan olla neutraali kunnallistalouksille, mutta toisin on käynyt. Uudistus on luotettavienkin laskelmien mukaan kohdellut myös kuntia hyvin eriarvoisesti.

Nyt käsitellyssä oleva hallituksen esitys perustuu verouudistuksen kunnallistaloudellisia vaikutuksia selvittävän työryhmän jättämään esitykseen. Samainen työryhmä tietojemme mukaan kuluvana vuonna on todennut, että sen aikanaan tekemältä esitykseltä verotulojen täydennyksen tasoitusrajojen alentamisesta on pudonnut pohja. Me olemme noudattaneet sitä tietoa, jonka virkamiehet ovat meille antaneet.

Keskustan mielestä hallituksen esityksellä ei todella ole tällä hetkellä perusteita. Se ei myöskään sovi vireillä olevan valtionosuusuudistusjärjestelmän kokonaisuuteen, jossa verotulojen täydennyksen tasoitusrajoja olenaisesti tultaneen korottamaan. On hyvä, että tämä uudistus ei tule vielä tämän eduskunnan käsittelyyn, koska siihen ei ole riittävästi perusteita eikä riittävästi käytettävissä aikaa.

On täysi syy yhtyä valiokunnan mietinnössä olevaan vastalauseeseen ja siinä olevaan kannanottoon lakiesityksen hylkäämisestä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ed. Sarapään kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Lisäksi on ed. Pulliainen ed. Sarapään kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus, mikäli se tulee hyväksytyksi, jätettäisiin lepäämään ensimmäisiin vaalien jälkeen pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Toinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aaltonen, Ahonen, Ajo, Ala-Harja, Backman, Björklund, Bärlund, Donner, Dromberg, Elo, Gustafsson, Hacklin, Hetemäki-Olander, Hietala, Hilpelä, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ikkala, Jaakonsaari, Jansson, Joenpalo, Junnila, Järvenpää, Jääskeläinen, Kalima, Kalliomäki, Kanerva, Karkinen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Knuuttila, Kohijoki, Kärhä, Lahti-Nuuttila, M. Lahtinen, Laitinen, Lapiolahti, Laurila, Lax, Lindroos, Linnainmaa, Louekoski, Louvo, Luttinen, Malm, Metsämäki, Mieltinen, Myller, Mäki-Hakola, Mönkäre, Niinistö, Nordman, Nyby, Ollila, Paakkinen, Paavilainen, Perho, Pesola, Pietikäinen, Pohjanoksa, Pohjola, Puhakka, Puisto, Rajamäki, Ranta, Rantanen, Rauramo, Rehn, Rinne, J. Roos, T. Roos, Sasi, Savela, Savolainen, Skinnari, Suominen, Särkijärvi, Taina, Tiuri, Turunen, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Valli, Valo, Varpasuo, Vastamäki, Viinanen, Viljanen, Vuoristo, Vähänäkki ja Zyskowitz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

E. Aho, R. Aho, Aittoniemi, Alaranta, Almgren, Andersson, Anttila, Apukka, Asatala, Fred, Haavisto, Hautala, Heikkinen, Helle, Huuhtanen, Ikonen, Isohookana-Asunmaa, Jokiniemi, Juhantalo, Jurva, Jäätteenmäki, Kankaanniemi, Kauppinen, Ketunen, Kietäväinen, Koistinen, Kokko, Kuuskoski-Vikatmaa, Kääriäinen, Laaksonen, P. Lahtinen, Laine, Lehtosaari, P. Leppänen, U. Leppänen, Löyttyjärvi, Maijala, Mattila, Moilanen, Mäkelä, Mäkipää, Mänistö, Nieminen, Nyman, Paloheimo, Pekkarinen, Pelttari, Pokka, Pulliainen, Puska, Renko, Riihijärvi, Ryynänen, Röntynen, Saapunki, Saari, Sarapää, Seppänen, Sillanpää, Siuruainen, Soininvaara, Stenius-Kaukonen, Säilynoja, Tenhiälä, Tennilä, Uitto, Wahlström, Vihriälä, Vistbacka, Vähäkangas, Väistö, Väyrynen ja Väänänen.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Alho, Antvuori, von Bell, Björkstrand, Halonen, Hokkanen, Holvitie, Jokinen, Jouppila, Joutsensaari, Järvisalo, Kemppainen, Korkia-Aho, Lamminen, Melin, Muttilainen, Mörttinen, Paasio, Pesälä, Puolanne, Pystynen, Renlund, Rusanen, Saarinen, Saastamoinen, Salolainen, Taxell, Tähkämaa, Uosukainen, Wasz-Höckert, Westerlund ja Virolainen.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 94 jaa- ja 73 ei-ääntä; poissa 32. (Koneään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Toinen varapuhemies: Lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, mutta kun on tehty ehdotus nyt hyväksytyn lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään ensimmäisiin vaalien jäljellä pidettäviin varsinaisiin valtiopäiviin, pannaan asia tältä osin valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n 7 momentin mukaisesti pöydälle seuraavaan täysistuntoon.

7) Ehdotukset laeiksi kuntoutusta koskevan lainsäädännön uudistamiseksi

Kolmas käsittely, ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 259

Lakialoitteet n:ot 29 ja 68/1987 vp.

Toivomusaloitteet n:ot 917, 929 ja 1024/1987 vp., 739 ja 740/1988 vp., 578/1989 vp. sekä 673 ja 765

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 49

Suuren valiokunnan mietintö n:o 253

Toinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen sisältyvät lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Kuntoutusta koskeva lainsäädäntö on tehty eduskunnassa aivan liian suurella kiireellä, niin kuin olen aikaisemmin todennut. Nyt, kun sosiaalivaliokuntaan on tullut käsiteltäväksi YK:n lapsen oikeuksia koskeva sopimus ja Euroopan neuvoston sosiaalista peruskirjaa koskeva sopimus siinä tarkoituksessa, että ne ratifioitaisiin, niissä kummassakin käsitellään vammaisten oikeutta kuntoutukseen. Kuitenkaan esimerkiksi kuntoutuslainsäädäntöpakettia ei ole tarkasteltu näiden uusien sopimusten valossa, asetavatko nämä uudet sopimukset velvoitteita meidän lainsäädännöllemme. Tässä on jälleen yksi puute lakipaketin valmistelussa.

Olemme tuoneet yksityiskohtaisessa käsittelyssä jo esille lain suurimmat ongelmat. Yksi niistä on se, että vaikka on paljon puhuttu ns. varhaiskuntoutuksesta, hallituksen esityksen perusteluissa on nimenomaan selkeästi suljettu ulos varhaiskuntoutus. On todettu, että tähän ei ole mahdollisuuksia. Työntekijöiden mahdollisuus jatkaa työelämässä on juuri varhaiskuntoutuksen varassa. Olisi erittäin tärkeää saada se kuntoon ja lain piiriin. Sen vuoksi ehdotan vastalauseen mukaisesti, että perusteluissa lausuttaisiin:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin ulottaa lakisääteinen oikeus niin sanottuun varhaiskuntoutukseen mahdollisimman pikaisesti.”

Ed. P. Leppänen: Arvoisa puhemies! Lakipaketti, joka on käsittelyssä, olisi tarvinnut aikaa, ja se olisi tarvinnut myös perustuslakivaliokunnan lausunnon. Me esitimme sosiaalivaliokunnassa sitä lausunnonle. Äänin 7—6 torjuttiin se siellä. Samoin keskusta teki suuressa valiokunnassa esityksen siitä, että se olisi lähetetty lausunnonle perustuslakivaliokuntaan, ja 5 äänellä se torjuttiin siellä.

Muun muassa, jos otetaan lakipaketista kuntoutusrahakaki, sen 3 §, täällä on otsikko Viranomaiset ja sen alla on seuraavaa: ”Tämän lain toimeenpanoa johtaa ja kehittää sosiaali- ja terveysministeriö. Etuudet myöntää ja maksaa kansaneläkelaitos.” Eihän näin voi olla. Tämä on lain vastainen lakiesitys, jonka nyt nähtävästi aikoo enemmistö salissa hyväksyä. Eihän Kansaneläkelaitos ole ministeriön alainen laitos, vaan se on eduskunnan alainen laitos. Miksi hyväksyä tällaista lainsäädäntöä, joka on ristiriidassa voimassa olevien lakien kanssa? Ihmetellä täytyy, jos tällaista päästetään täältä lävitse. Mutta niin kuin suuren valiokunnan äänestysnumerot osoittivat, millään ei ole mitään väliä. Tässä salissa ei kanneta sitä häpeää, jonka ihmiset tulevat osoittamaan kansanedustajia kohtaan, kun huonoa lainsäädäntötyötä täällä suoritetaan. Minä en voi tätä hyväksyä koskaan.

Puhemies! Minä kannatan ed. Stenius-Kaukosen ehdotusta.

Ed. Kankaanniemi: Herra puhemies! Ehdotan lain perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: ”Kuntoutuslainsäädännön uudistaminen parantaa työikäisen aktiiviväestön kuntoutusmahdollisuuksia. Sen sijaan lasten, nuorten, vaikeavammaisten, päihdeongelmista eroon pyrkivien sekä ikääntyneiden henkilöiden kuntoutus ja siihen liittyvä taloudellinen turva eivät kehity tasavertaisesti työelämässä olevien kanssa. Tämän johdosta eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin lainsäädännön vaikutuksia edellä mainittujen erityisryhmien osalta ja ryhtyy toimenpiteisiin muun muassa omavastuujajoista johtuvien mahdollisten epäkohtien ja epätasaarvon poistamiseksi.”

Herra puhemies! Kiinnitän huomiota siihen, että tämä tärkeä ja suuri lakipaketti käsiteltiin todella suurella kiireellä sosiaali-valiokunnassa ja monia tärkeitä asioita jäi ainakin itselleni epätietoisuuden varaan ja varmasti monelle muullekin. Tämä lainsäädäntö on, niin kuin on aikaisemmin tullut esille, tupolainsäädäntöä ja siellä sovittua, ja se näkyy valitettavasti myös tämän lainsäädännön sisällössä siten, että lausumassani mainittujen erityisryhmien asemaa ei riittävästi ole otettu huomioon. Heidän osaltaan on todennäköistä, että tänne jää epäkohtia ja ainakin epätasa-arvoa muiden kansalaisten suhteen. Tässä suhteessa on tärkeää, että eduskunta tällaisen ponnen tässä yhteydessä hyväksyisi. Tämä on osittain saman suuntaisen kuin valiokunnan mietintöön sisältyvä ponsi, joka tulee täällä hyväksytyksi, joka antaa velvollisuuden hallitukselle kahden vuoden kuluttua antaa selonteko asiasta.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron kannattaakseni opposition yhteiseen vastalauseeseen sisältyvää lausumaehdotusta, jonka ed. Stenius-Kaukonen teki. Kannatan sitä sekä ed. Kankaanniemen tekemää perustelulausumaehdotusta.

Ed. Juhantalo: Herra puhemies! Suomen eduskunta on viime vuosien aikana selvästi kohentanut useissa yhteyksissä omaa asemaansa ja parantanut asemaansa keskeisenä päättäjänä tässä maassa. Eduskunnan tahdon mukaisesti tänne on entistä enemmän tuotu tärkeitä asioita ratkaistavaksi, ja se on ollut aivan oikea linja. Siksi on ollut aivan mahdollon hyväksyä sitä menettelyä, joka tämän lakinipun yhteydessä täällä on ollut. Eduskunnan alainen laitos Kansaneläkelaitos on altistettu sosiaali- ja terveysministeriön ja Kansaneläkelaitoksen välisen kiistan välikappaleeksi siten, että meidän omalta laitokseltamme vähennetään valtaa ja mahdollisuuksia toimia.

Olen ed. P. Leppäsen kanssa täysin samaa mieltä siitä, että kaikki juridiset ja järkiperusteet tukivat tässä lakinipussa sitä, että siinä on perustuslain vastaisuutta. Meillä valitettavasti ei ole perustuslakituomioistuinta ja nämä asiat ratkaistaan poliittisten enemmistöjen kautta perustuslakivaliokunnassa. Perustuslakia on tulkittu, niin kuin

hallitus ja oppositio normaalimitteloissään asiat ratkaisevat, väärällä tavalla.

Tässä kuntoutuksen osalta ihmiset jaetaan sellaisiin, joilla on automaattinen oikeus kuntoutukseen, ja sitten heikommassa asemassa olevat. Jos olet työkykyinen, sinusta huolehditaan ja sinuun satsataan. Se on hyvin kylmän viileän yhteiskunnan meininki, joka tässä on. Tämä on huonoa lainsäädäntöä.

Ed. Väistö: Herra puhemies! Tärkeä kuntoutuspaketti käsiteltiin eduskunnassa todella nopeasti. Hallitus antoi sen budjettilakina. On kohtuuton edellyttää, että niin lyhyenä aikana eduskunta ehtii täysin paneutua lainsäädännön sisältöön etenkin, kun asiantuntijoidenkin lausunnot olivat monin osin poikkeavat hallituksen esityksestä.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen totesi, ettei kenenkään asema heikkene tämän lainsäädännön myötä. Kuitenkin sosiaalivaliokunnassa asiantuntijat toivat selvästi esiin monia ryhmiä, ennen muuta työelämän ulkopuolella olevia, joiden kuntoutukseen uusi nyt voimaan tuleva lainsäädäntö tuo ongelmia.

Erityisen tärkeää on, että kiinnitetään huomiota niiden työelämän ulkopuolella olevien ryhmien kuntoutukseen, jotka ovat nyt vaarassa jäädä vähemmälle. Hyvin tärkeää on, että ennalta ehkäisyn ja varhaiskuntoutuksen avulla turvataan mahdollisimman monille selviytymisedellytykset jatkossa omassa asunnossaan omissa oloissaan avohuollon piirissä.

Arvoisa puhemies! Minusta on tärkeää, että todella tarkoin nyt seurataan lainsäädännön vaikutuksia ja sitä, miten kuntoutusjärjestelmä tämän myötä kehittyy, ja tarvittaessa ryhdytään toimenpiteisiin.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Opposition edustajat tietysti siinä ovat oikeassa, että kyllähän aikaa asian käsittelyyn enemmänkin olisi voinut olla, mutta kuitenkin lopputulos kaikki seikat huomioon ottaen on kohtuullinen.

Täällä jo viitattiinkin sosiaalivaliokunnan yksimielisesti hyväksymään ponteen siitä, että hallitus kahden vuoden kuluttua antaa asiasta eduskunnalle selonteon ja tarvittavat muutosehdotukset. Se on tämän takiakin erittäin tarpeellista.

Mutta mitä tulee Kansaneläkelaitoksen asemaan, josta on säädetty tavallisena lakina — se on eduskunnan alainen laitos, niin kuin täällä on useasti todettu — tässähän ei ole tarkoitus tilannetta yhtään muuttaa. Sosiaali- ja terveysministeriön velvollisuutena on yleensäkin Suomessa kehittää lainsäädäntöä, mutta sekin tapahtuu eduskunnan valvonnan alaisena, koska ministeriön kuten hallituksen muutoinkin pitää nauttia eduskunnan luotamusta. Toki tässä eduskunnan asema on entistä keskeisempi.

Minua sikäli juuri ihmetyttääkin se, että esimerkiksi keskusta, joka nyt gallupien mukaan muutoinkin on saamassa seuraavaan eduskuntaan entistä enemmän kansanedustajia, epäilee jo etukäteen, että eduskunta, joka tulee saamaan tässä keskeisen aseman, ei pysty päättämään siitä rahasta, joka annetaan Kansaneläkelaitokselle kuntoutustointaan. Rakennelmahan on tehty sillä tavoin, että sairausvakuutuksen vakuutusmaksuista tulee 2 prosenttia, tämä automaattinen osa, ja sen lisäksi eduskunta päättää kuntoutukseen tarvittavasta määrärahasta, myös siitä kuntoutuksesta, joka ei koske aktiiviväestöä.

Mitään perustuslakivaliokunnan lausunto-ja asiassa ei ole käytännössä tarvittu.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Sosiaalivaliokunnan puheenjohtaja Skinnarin puheenvuoro on hämmästyttävä, kun hän vannoo eduskunnan nimeen, että eduskunta päättää määrärahan, joka kuntoutukseen käytetään, ja sanoo, että tähän voidaan luottaa. Me tiedämme aivan hyvin, niin ed. Skinnari kuin minä, mikä on eduskunnan päätösvalta budjettia käsiteltäessä. Kyllä me lyömme lukoon jokaikisen momentin, mikä budjettiin hyväksytään, mutta millä tavalla on eduskunnalla todellinen mahdollisuus vaikuttaa? Me muistamme sen näytelmän, mikä tänä syksynäkin näyteltiin, kun hallitusryhmät heti budjettiriihen jälkeen halusivat siihen muutoksia ja pieniä muutoksia, jotka olivat ihan hyviä, joita me kannatimme, saivatkin. Mutta minkälaisia muutoksia tämän syksyn aikana budjettiin täällä on tehty? Aivan mitättömiä suurimmalta osalta!

Tosin sosiaalivaliokunta juuri tämän asian yhteydessä on tehnyt merkittävän muutoksen, mutta ei suinkaan hallitusrintaman toi-

mesta vaan siten, että sosialidemokraatit tukivat oppositiota, kun muutimme Kansaneläkelaitoksen antaman kuntoutuksen määrää niin, että sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentti kirjoitettiin tähän uuteen lakiin ja nostettiin määrä 4 prosenttiin.

Tässä yhteydessä on vielä syytä muistuttaa, että kokoomuksen edustajat sosiaalivaliokunnassa, jotka kaikki ovat Kansaneläkelaitoksen valtuutettuja ja ovat siellä olleet vaatimassa tätä korotusta, sosiaalivaliokunnassa äänestivät sitä muutosesitystä vastaan. On erittäin omalaatuinen kuvio tässä ollut, ja tietysti me olemme tyytyväisiä oppositiossa, että sosialidemokraatit rohkenivat irtautua kokoomuksesta ja paransivat tätä muutamassa muussakin kohdin.

Ed. Skinnari nyt yrittää saada eduskunnan luottamaan itseensä. Minä toivoisin, että näin olisi, että me voisimme luottaa siihen, että eduskunta huolehtii siitä, että on riittävät määrärahat. Mutta niin kauan aikaa kuin meillä on tämä systeemi, että valtiovarainministeriö ja hallitus määräävät, mitä mieltä eduskunta on, ei ole mitään takeita siitä, että riittävät määrärahat budjettiin saadaan. Sen vuoksi opposition esittämät muutosesitykset ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Yhteiskunnassa on käyty ja käydään paraikaa keskustelua siitä, minkälainen tarve meillä mahdollisesti olisi ulkomaalaisen työvoiman käyttöön Suomessa tulevien vuosien ja vuosikymmenien aikana. On toki totta, että suomalainen väestörakenne on tietyllä tavalla epäsuhteessa tuleviin haasteisiin sikäli, että ikääntyvät ja ikääntyneet väestönosat tulevat väestössä muodostamaan valtaosan ja työelämään kykenevät ihmiset vähenevät koko ajan.

On kuitenkin tärkeätä, että nimenomaan suomalaisille varataan mahdollisuus esimerkiksi kuntoutuksen kautta osallistua työelämään halunsa mukaisesti niin pitkään ja niin tehokkaasti kuin mahdollista ja tätä kautta meillä Suomessa voidaan välttyä ulkomaalaisen työvoiman maahan tulolta, koska on selvää, että omat mahdollisuudet tulee aina käyttää ensin. Se on tärkeintä ja kaikkein turvallisinta.

Sen takia tämä kuntoutuslaki, joka aivan selvästi tarkoittaa tämän tyyppistä ja tämän suuntaista toimintaa, on erittäin tärkeä suomalaiselle yhteiskunnalle. Pidän hyvin vahingollisena sitä, että se on hallituksen esityksenä ja eduskunnassa tässä käsittelyssä saanut näin kovin ristiriitaisen vastaanoton. Niin kuin olemme kuulleet, ei ihan kauniita lausuntoja tästä lakiesityksestä, kun se tulee tähän viimeiseen käsittelyyn, ole eduskunnassa eri osapuolten taholta annettu.

Sen takia on tärkeää, herra puhemies, että tämän lain soveltavuuteen ja mahdollisiin käytännön ongelmiin tullaan tulevaisuudessa kiinnittämään erittäin tärkeätä huomiota, koska tällä on, niin kuin äsken sanoin, mainituista syistä kovin pitkäaikainen ja tärkeä vaikutus.

Ed. Ala-Harja: Herra puhemies! Tämä laaja kuntoutuslakipaketti todella on aika kovalla kiireellä viety läpi, mutta kaiken kaikkiaan mielestäni se on hyvä perusta sille, että kuntoutus jatkossa toteutuisi lain tarkoittamalla tavalla eli sellaiset henkilöt, jotka eivät nyt itse ymmärrä hakeutua kuntoutukseen, tulisivat sinne ohjattua. Tämä yhteistyö eri hallinnonalojen välillä tulee paranemaan.

Täällä on saanut sen käsityksen, että tällä hetkellä kuntoutus ei toimisi lainkaan, ja työelämän ulkopuolella olevat eivät saa tällä hetkelläkään kuntoutusta. Kun tämä laki tulee voimaan, juuri vaikeavammaiset tulevat saamaan paljon paremmat olot. Heille tulee lain mukaan kuntoutus pitkäaikaisissa ja vaikeissa kuntoutuslaitoshoidoissa, mikä ei tällä hetkellä vielä lainkaan toteudu, joten kyllähän siinä on selvä parannus.

Parannus on myös kuntoutusraha, joka turvaa sosiaaliturvan, toimeentulon, kuntoutuksen aikana, mikä tällä hetkellä on aika epämääräistä. Sen takia minusta tämä on erittäin suuri uudistus. Tosin siinä on tämä omavastuu-aika, ja toivonkin, että se asetuksella tulee mahdollisimman lyhyeksi, etteivät kuntoutuksessa olevat joudu kärsimään toimeentuloturvan puutteen vuoksi.

Kaiken kaikkiaan minusta tämä lakipaketti on hyvä ja toivonkin, että sitä todella seurataan lähinnä sen takia, että ei se lisää byrokratiaa.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Meillähan Suomessa työikäisen väestön työkunnan

ylläpitäminen on erittäin tärkeää, koska kansainvälisin vertailuin voidaan osoittaa, että miestenkin työkunnan ja elämisen ajan pidentymisestä huolimatta me olemme kuitenkin eurooppalaisittainkin aika tavalla sairasta työikäisen väestön osalta. Siinä mielessä ed. Kankaanniemen ponsikin alkaa tietysti oikein, että kuntoutuslainsäädännön uudistaminen parantaa työikäisen aktiiviväestön kuntoutusmahdollisuuksia.

Mutta mitä tulee asian käsittelyyn sosiaalivaliokunnassa nimenomaan 2 prosentin tai 4 prosentin osalta, niin kyllä kohtuuden nimessä on todettava, että oppositio nimenomaan oli 2 prosentin kannalla, koska Kansaneläkelaitoskin oli sillä kannalla, että nykyinen 2 prosenttia säilytetään ja se on tärkein asia, mikä koko laissa pitää ottaa esille.

Meidän taholtamme tuotiin ehdotuksena, että prosenttikertymä olisi 4 prosenttia, ja jos hallituspuolueiden kesken olisi ollut yksimielisyyttä tästä, niin sosialidemokraatit olisivat olleet valmiita siihen, että tämä olisi pysyvästi ollut 4 prosenttia jo ensi vuoden loka-kuun alusta lähtien, mutta kun tällaista yksimielisyyttä ei syntynyt, lähdimme siitä, että antaa tämän tulopoliittisen kierroksen olla rauhassa niin, että taso on 2 prosenttia sen aikana, mutta sen jälkeen taso on 4 prosenttia. Tätähän mm. Kansaneläkelaitoksen valtuutetut ovat vaatineet, ja tämän 4 prosentin vakuutettujen rahan lisäksi eduskunta tulee vuosittain päättämään, kuinka paljon kuntoutukseen laitetaan, ja siihen toivottavasti ed. Stenius-Kaukonenkin pääsee ensi eduskunnassa ottamaan osaa.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Kyllä me kokoomuksen edustajat myös valiokunnassa olimme sitä mieltä, että tätä pykälää, jossa säädetään Kansaneläkelaitoksen varoista, pitää muuttaa juuri siitä syystä, että varmistetaan myös työelämän ulkopuolella olevien kuntoutus. Kun ed. Stenius-Kaukonen väitti, että kokoomus olisi erityisesti tätä vastustanut, se ei kyllä pidä paikkaansa.

Omassa puheenvuorossani toisessa käsittelyssä esitin myös sen huolen, mikä täällä on tullut esiin, että kyllähän tämä lainsäädäntö on tehty työelämän ehdoilla ja lakipykälästä ei oikeastaan vielä voi sanoa, mikä tulee olemaan työelämän ulkopuolella olevien tilanne, sitä pitää erityisesti seurata. Siitä

syystähän valiokuntakin on edellyttänyt, että tästä annetaan jatkossa selvitys.

Ed. Kärhä: Arvoisa puhemies! Tämä kuntoutuspaketti on niin mahtava ja suuri asia ja tuo niin paljon parannuksia aikaan, että on naurettavaa täällä taistella ja keskustella siitä, määrääkö tämän 4 prosentin tason Kansaneläkelaitos vai määrätäänkö se täällä, koska kuitenkin kuntoutusrahojen enimmäismäärän joka tapauksessa tulee eduskunta päättämään vuosittain.

Tämä kuntoutuslaki on suurenmoinen sikäli, että se tuo kansalaiset hyvin paljon tasa-arvoisemmiksi, nimenomaan vaikeavammaiset. Haluaisin nimenomaan korostaa sitä, mitä täällä on mm. ed. Ala-Harja tuonut esiin lain hyvistä puolista, nimittäin tasa-arvopuolta. Tähän saakka vaikeavammaiset ovat olleet hyvin paljon sen kuntoutuksen varassa, mitä heidän kotikuntansa on voinut tai halunnut heille antaa. Näin on mm. niiden kuntoutus- ja apuvälineiden osalta, mitä he ovat tarvinneet. Nyt heillä on oikeus saada nämä välineet ja kuntoutus Kansaneläkelaitokselta ja he ovat tasa-arvoisia riippumatta siitä, missä kunnassa asuvat.

Ed. Stenius-Kaukonen: Arvoisa puhemies! Vastaan ensin ed. Tainalle, joka sanoi, ettei kokoomus vastustanut tätä pykälää. Minkä ihmeen takia siitä pykälästä sitten äänestettiin valiokunnassa, jos ei kukaan sitä vastustanut? Sitä ei vastustanut kukaan muu kuin kokoomuksen kaikki edustajat, jotka olivat paikalla.

Mitä ed. Skinnarin puheenvuoroon tulee, niin tietysti me ensin kävimme taistelua siitä, että ylipäänsä hyväksytään tämä periaate, että sairausvakuutuslain 60 §:n 2 momentti säilytetään. Me olemme erittäin hyvin tietoisia Kelan valtuutettujen kannasta, jossa he ovat, niin kuin jo aikaisemmin totesin, myös Kelan kokoomuslaiset valtuutetut valtuutettujen kokouksessa, kannattamassa, että taso nostetaan 4 prosenttiin. Me olemme tätä kyllä koko ajan kannattaneet. Me olemme erittäin iloisia siitä, että sosialidemokraatit lähtivät mukaan tässä asiassa ja tämä saatiin korotettua. Tietysti me olisimme halunneet, että se olisi tullut jo ensi vuoden alusta voimaan.

Mutta on muistettava, että tämä on vain vähimmäistakuu. Tämä ei ratkaise tätä asiaa,

vaan kokonaissumma, mikä käytetään kuntoutukseen, on budjettimäärärahan varassa, ja se tekee juuri työelämän ulkopuolella olevien henkilöiden kuntoutuksesta epävarman. Tämä ongelma tähän edelleen jää.

Ed. Mönkäre: Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen on esittänyt tässä hyvin järkeviä mielipiteitä ja perusteluja kuntoutuslaista. Ed. Kärhä kehui tätä mielestäni kyllä vähän kritiikittömästi. Tähän sisältyy ongelmia. Esimerkiksi sairaiden lasten kuntoutus on rajattu vain kaikkein sairaimmille lakisääteiseksi. Lasten osalta ei olisi ollut aiheellista säätää minkäänlaista rajausta.

Talousvaliokunta esitti yksimielisesti lausunnossaan, että sairausvakuutuslain 60 § olisi kokonaan säilytetty, ja olimme pahoillamme siitä, että näin ei käynyt. Mutta toisaalta voimme hyväksyä sen, että kuitenkin Kelan 2 prosenttia ja myöhemmin 4 prosenttia on lakisääteisesti aina jatkossa käytettävissä. Mutta kyllä tässä harkinnanvaraisten päätösten varaan jää turhan paljon asioita. Toivotaan vain, että asiat käytännössä sujuisivat kuitenkin hyvin.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Herra puhemies! Nyt kun pyydetty puheenvuorot ovat käytetyt, totean suurella mielenkiinnolla seuranneeni sekä viime viikolla että nyt kolmannessa käsittelyssä käytyä keskustelua asiasta, jonka tavoitteista ja tarkoituksista ei näytä vallitsevan erimielisyyttä, mutta jonka kohdalla hämmästyttävällä tavalla pyritään suurennuslasia käyttäen löytämään sellaisia mörköjä tai epäkohtia, joita laki sinällään ei sisällä.

Tämä laki mitä puhtaimmillaan toteuttaa kansallista terveystaloudellista ohjelmaa: Terveystaloudellista kaikille vuoteen 2000 eli lisää omalta osaltaan elämää vuosiin ja vuosia elämään. Myönnän avoimesti, että lain käsittelyaika valiokunnan työskentelyä ajatellen oli kohtuuttoman lyhyt, kun ottaa huomioon, että sosiaalivaliokunta muutenkin on eräs työllistetyimmistä. Toisaalta lakiesitystä on valmisteltu hyvin laaja-alaisesti ja sen eduskuntaan lähettäminen viivästyi sen johdosta, että se haluttiin hioa kaikilta osiltaan ja pykäliltään sellaiseksi, että se työmarkkinajärjestöjen ja eri intressitahojen käsityksiä mahdollisimman pitkälle vastaisi, ja niin se tuli tänne Kansaneläkelaitosta lukuunottamatta ja sen-

kin osalta 60 §:n 2 momenttia lukuunottamatta lähinnä yksimielisenä.

En siis tältä osin oikein ymmärrä täällä käytyä keskustelua, jossa on paljon väärinkäsityksiä tai tietoisesti vääriä väittämiä. Muun muassa ed. Juhantalo ryhmänsä puheenjohtajana ja juristina on jatkuvasti esittänyt väitteitä siitä, että tämä olisi jollain lailla ristiriidassa perustuslakien kanssa. Oikeuskanslerilla, joka valvoo laillisuutta, ei ole ollut mitään huomauttamista lain antamishetkellä. Kelan asema, niin kuin ed. Skinnari valiokunnan puheenjohtajana on moneen kertaan todennut, on säädetty yksinkertaisessa lainsäädäntömenettelyssä, samoin myös Kansaneläkelaitoksen rahoitus. Tältä osin ei ole sellaista ristiriitaa kuin täällä on esitetty. Ei myöskään viedä minikäänlaista valtaa tai mahdollisuuksia hoitaa asioita Kelalta sosiaali- ja terveysministeriöön. Me pelaamme yhteen, toinen tekee omaa työtään, toinen omaa työtään.

Kelan asemasta kuntoutuksen rahoittajana ja antajana on esitetty hämmästyttäviä väitteitä. Lain mukaanhan nimenomaan eduskunta hyväksyy harkinnanvaraisen määrän käytettäväksi Kansaneläkelaitoksen antamaan kuntoutukseen siten, että laissa on säädetty vähimmäistaso ja eduskunta vuosittain päättää enimmäismäärästä. Enimmäismäärä tulee olemaan vuositasona nyt tehtävällä päätöksellä yli 100 miljoonaa enemmän kuin tällä hetkellä asianlaista on. Rahamäärästä päätetään siis varainhoitovuoden sisällä tulo- ja menoarvion käsittelyn yhteydessä. Kyllä minä nyt toivon, että edustajat itse luottavat itseensä näissä asioissa.

Kelan rahastoon, josta kuntoutusrahat maksetaan, kerätään varat työnantajan sosiaaliturvamaksuista, vakuutettujen maksuista, kunnilta ja valtion budjettivaroista. Siis sen tapaista verotusoikeutta, kuin on annettu ymmärtää, ei Kelalla suinkaan ole. Varat ovat eduskunnan säätämien lakien perusteella kerätyt. Haluan todeta, että viime vuosien aikana valtio on takuurahaston turvin joutunut rahoittamaan Kelan rahastoja. Ei tässä suhteessa tapahdu mitään muutosta työnjakoon tai keräystapaan.

Kuntoutuksen antajana Kelan asema vähenee tai heikkenee, on useissa puheenvuoroissa väitetty. Kelan asema vahvistuu uuden lainsäädännön yhteydessä, sillä Kela saa hoidettavakseen koko kuntoutusrahain ja

lakisääteisen järjestämisoikeuden työikäisen väestön ammatilliseen kuntoutukseen sekä myös, ed. Mönkäre, lasten ja työikäisten työkyvyttömiä henkilöiden lääkinnälliseen kuntoutukseen. Sen lisäksi Kela saa nykyistä laissa säädettyä vähimmäistasoa korkeamman vähimmäistason puitteissa, jota vielä täydentää eduskunnan päättämä rahamäärä, oikeuden harkinnanvaraiseen kuntoutukseen. Kuinka voidaan väittää, että Kelan asema rahoituksen osalta tai kuntoutuksen antajana muka heikkenee, kun rahaa käytetään kansaneläke- ja työeläkejärjestelmien lisäkustannuksina yli 100 miljoonaa markkaa vuositasona enemmän nyt tehtävällä päätöksellä? Siis Kelan asema sekä kuntoutuksen rahoituksessa että kuntoutuksen antajana tulee selkeästi paranemaan.

Julkisuudessa on esiintynyt myös valitettava väärinkäsitys siitä, että liikenne- ja tapaturmavakuutuksen osalta tapahtuisi jotain heikkenemistä tämän lain osalta. Näin ei tule tapahtumaan, päinvastoin. Totean, että nyt päätettävä lainsäädäntö laajentaa vakuutusyhtiöiden korvausvelvollisuutta, korvattavien toimenpiteiden piiri laajentuu, kuten lakiesityksen yhteydessä on selkeästi todettakin.

Kuten tähänkin asti akuutin kuntoutuksen järjestäminen kuuluu terveyskeskusten toimintaan ja ylläpitävän kuntoutuksen järjestäminen vakuutusjärjestelmille. Korvausten rajasääntöjä on tässä laissa selvennetty ja tehty mahdolliseksi nykyistä laajemmin terveyskeskusten vastuulla lähettää henkilö yksityiseen hoitolaitokseen kuntoutettavaksi. Vakuutusyhtiö korvaa liikenne- tai tapaturmavakuutuksen perusteella kuntoutuksen. Jo määrärahalisäykset, noin 20 miljoonaa markkaa joko tapaturma- tai liikennejärjestelmien kautta, osoittavat, että tässä suhteessa ei ainakaan heikkenemistä tapahdu.

Pidän hyvänä sitä valiokunnan mietintöön sisältyvää edellytystä, että kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta annetaan selvitys siitä, mitä mahdollisia puutteita on havaittu. Niitä aina näin suuressa lainsäädännössä on lakiin voinut jäädä, ja niitä eduskunta soveltuvien osien korjaa, ettei tapahdu väliinpuutoamia, ettei tapahdu sentaapaista, mitä on epäilty monissa puheenvuoroissa.

Minusta valiokunnan lopputoteamus, se, että laki on tarpeellinen ja tarkoituksenmukainen, on juuri oikea eli, herra puhemies,

totean, että valiokunnan tekemillä täsmennyksillä lain keskeiset tavoitteet täyttyvät, kuntoutusjärjestelyjä tehostetaan tavoitteena kansalaisten nimenomaan työelämään osallistumisen parantaminen sekä elämän vaatimuksista selviytyminen kykyjen ja iän edellyttämällä tavalla entistä paremmin ja pidempään, kuten lain keskeisenä tarkoituksena onkin.

Kuntoutuslailla myös vähenee tarve siirtyä sanoisinko liian aikaisin työkyvyttömyyseläkkeelle, mikä mielestäni sekä yksilön kannalta että inhimilliseltä kannalta on varsin myönteistä. Pidän siis, herra puhemies, yhteyden sosiaalivaliokunnan toteamukseen lakia paitsi tarpeellisena, mikä ei ole uutinen, kun olen ollut itse sitä valmistelemassa, ja tarkoituksenmukaisena, myös käytännössä varsin onnistuneena. Sen tulee, kun se ensi loka-kuun alusta tulee voimaan, käytäntö osoittamaan.

Ed. Juhantalo: Herra puhemies! Eräiltä keskeisiltä osilta haluan korjata ministerin esittämän käsityksen, ettei hän laajemmin tätä virhettä kentällä sanoisi. Nimittäin oikeuskanslerin valta ei ole kyllä eduskunnan vallan yläpuolella. Uudistan vielä sen, että Suomessa ei ole perustuslakituomioistuinta. Meillä ratkaistaan poliittisten voimasuhteiden mukaisesti se, lähetetäänkö laki käsiteltäväksi perustuslakivaliokuntaan, ja siellä tehdään päätös myös niillä järjestelmillä, jotka ovat käytössä eduskunnassa. Ministeri Miettinen haikailee niiden aikojen perään, jolloin toivottiin, että kansleri Korte tulee komentelemaan Suomen eduskuntaa. Onneksi niin ei tapahtunut. Toivon, että ministerikin nyt ymmärtäisi, mitkä ovat valtasuhteet tässä maassa.

Ed. Männistö: Herra puhemies! Kun ministeri vetosi oikeuskansleriin, joka valvoo hallituksen toimien lainmukaisuutta, haluaisin myös huomauttaa siitä, että eduskunnassa perustuslakivaliokunta puolestaan käsittelee oikeuskanslerin kertomuksen yhteydessä oikeuskanslerin toimintaa. Jos halutaan nopeampaa puuttumista sääätämisyjärjestyskysymyksiin, tietysti eduskunnassa silloin pitäisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto. Jos sitä ei poliittisista tai muista syistä haluta pyytää, kannattaisi eduskuntatyötä kehitettäessä ottaa huomioon se mahdollisuus, että

eduskunnan perustuslakivaliokunnan asiallisia mahdollisuuksia ja sen toimintasäädöksiä kehitettäisiin niin, että myös sieltä käsin voitaisiin ottaa suoraan esille sääätämisyjärjestyskysymykset, jos epäilyksiä sääätämisyjärjestyksestä syntyy.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Oikeuskanslerin valvonnasta voin todeta, että muutama vuosi sitten kantelin oikeuskanslerille eräästä valtioneuvoston päätöksestä, joka oli lainvastainen. Oikeuskansleri totesi, että näin oli. Hän oli itse ollut paikalla. Aina ei oikeuskanslerinkaan silmä ulotu kaikkiin niihin lainvastaisuuksiin, mitä hallitus saattaa tehdä.

Suurennuslasin käyttämisestä hallituksen esitysten tutkimisessa: Se on erittäin tarpeellista varsinkin, kun kysymyksessä on tupolaki. Ikävä kyllä, kokemus on osoittanut, että silloin heidän asiansa, jotka ovat heikoimmassa asemassa ja työelämän ulkopuolella, eivät ole päällimmäisiä ja jäävät usein heikoiksi. Sen takia hallituksen esityksiä on yleensäkin syytä suurennuslasilla tarkastella. Niistä löytyy paljon korjattavaa. Tässäkin tapauksessa sosiaalivaliokunta on monta korjausta asiaan tehnyt.

Haluan lopuksi tuoda esille, ettei sosialidemokraateillekaan jää epäselväksi, että olin erittäin tyytyväinen, että valiokunnassa sosialidemokraatit irtaantuivat kokoomuksesta ja rohkenivat tehdä esitykseen korjauksia, jotka selvästi paransivat lakia, vaikka eivät tehneet siitä vielä riittävän hyvää. Toivon, että tällaista tapahtuisi muutoinkin, koska kokoomuksen edustajat kysyvät STK:lta, mitä mieltä heidän pitäisi olla asioista.

Rahoituksesta ministeri sanoi, että valtio on joutunut rahoittamaan takuusuorituksen Kelan toimintaan. Näin tapahtuu hallitusten esitysten vuoksi. Ensi vuonna tarvitaan jo 3,7 miljardia. Tämä on jo yksi tekijä, joka vaarantaa asiaa, niin että näitä etuja saatetaan jatkossa ruveta karsimaan, jos tämä hallituksen linja jatkuu. Se, onko tämä käytännössä onnistunut vai ei, nähdään ensi lokakuun jälkeen. Pelkään, että tästä tulee erittäin byrokraattinen systeemi.

Ed. Alaranta: Herra puhemies! Minä puutun puolestani kahteen ministeri Miettisen puheenvuorossa olleeseen asiakokhtaan.

Ei ainoastaan ed. Juhantalo ole vaatinut, niin kuin ministeri totesi, lakipaketin perustuslaillista tarkastelua. Sosiaalivaliokunnalle toimitettiin erään oikeustieteen professorin melko seikkaperäinen lausunto, jossa hän toi esille tosin aika varovaisen käsityksen, mutta kuitenkin käsityksen siitä, että kuntoutuslakipaketti olisi vaatinut myös perustuslaillista tarkastelua. Tästä johtuen voin todeta, kun valiokunnan puheenjohtaja ei ole sitä toteamassa, että valiokunta tekikin muutoksia eräisiin keskeisiin pykäliin, jotka koettiin perustuslain kannalta ongelmallisiksi.

Sitten ministeri ihmetteli, että keskustelussa on tullut esille monia väärinkäsityksiä lakipakettiin liittyen. Mahtaisikohan se johtua siitä, että valiokunta oli aika harvalukui- nen kuunnellessaan asiantuntijoita lakipake- tin yhteydessä? Meitä oli siellä joskus vain pari kolme edustajaa, kun asiantuntijoita kuunneltiin. Eli voi todeta, että kaikki so- siaalivaliokunnan jäsenet eivät kestäneet sitä työelämän painetta, jonka hallituksen vaati- mus lakipaketin nopeasta käsittelystä edus- kunnassa sosiaalivaliokunnalle aiheutti.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Kyllä kokoomus pääperiaatteista, mitä lakiin sisäl- tyy, on ollut samaa mieltä sosialidemokraat- tien kanssa. Kun ed. Stenius-Kaukonen il- meisesti edelleen väittää, että olisimme vas- tustaneet rahoituspykälää, niin se ei pidä paikkaansa.

Ed. Louvo: Arvoisa puhemies! Ed. Ste- nius-Kaukonen kehui hallituskumppaneitam- me sosialidemokraatteja siitä, että heillä oli rohkeutta tehdä muutoksia tähän lakipake- tiin. Joissakin kohdin todellakin tapahtui niin, että sosialidemokraatit tekivät ilman meidän myötävaikutustamme muutoksia. Katson edelleenkin, että kun lakipaketti on tupolaki, niin kyllä varsinkin työelämää ja työeläkkeitä koskevista pykälistä pitäisi käy- dä jonkinlaiset kolmikantaneuvottelut ja sillä tavalla sopia asiat.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Arvoisa puhemies! Hallituksen piiris- sä ei tämän lain antamisesta eikä sisällöstä ole vallinnut sentapaista erimielisyyttä kuin opposition taholta on pyritty väittämään. Kun toin oikeuskanslerin valvontavelvolli- suuden keskusteluun, niin kyllä oikeuskans-

lerilla valtioneuvoston istunnossa sen toimia valvoessaan on velvollisuus puuttua asiaan, jos niin räikeitä ristiriitaisuuksia perustusla- kien kanssa olisi kuin täällä räikeimmissä puheenvuoroissa on väitetty. Kyllä minä muutoin tiedän eduskunnan roolin ja sen, kuka valvoo oikeuskanslerin toimia.

Mitä tulee ed. Alarannan esille ottamaan erään oikeustieteen professorin lausumaan, niin kyllä se on juuri sentapaista työskente- lyä, jota Kansaneläkelaitos jarruttaessaan tämän lain käsittelyä on harjoittanut muus- sakin yhteydessä pyrkiessään mm. sabotoi- maan välttämättömän Kansaneläkelaitoksen organisaatiouudistuksen eteenpäinviemisen.

Kun ed. Pokka toimii Kansaneläkelaitok- sen valtuutettujen puheenjohtajana, niin toi- voisin, että hän energiansa käyttäisi omalta osaltaan myös sen asian tutkimiseen, paljon- ko tämäntapaisiin tilaustoihin on Kansane- läkelaitos käyttänyt varoja, joille olisi ollut parempaakin käyttöä kuin tässä tapauksessa on tapahtunut.

Kun Kansaneläkelaitoksen korkeimman, korostan sanaa korkeimman, johdon toimia on joutunut tarkastelemaan, on hämmästel- tävä sitä, kuinka kiukuttelunomaista on ollut tämän asian eteenpäinvieminen, jossa kaikki muut tahot ovat olleet yksimielisiä. Sitä on kuvannut se tapa, kuinka on kentällä käyty hyvästelemässä yksittäisiä kuntoutuspalvelu- ja antavia yrityksiä väittäen, että sosiaali- ja terveysministeriö nyt ajaessaan voimakkaasti tällaista lakia lakkauttaa nämä laitokset, kun ei Kansaneläkelaitoksella muka ole mahdol- lisuuksia antaa kuntoutusta tai rahoittaa sitä. Täysin paikkansa pitämättömiä väittei- tä. Tai kuinka loppuvaiheessa nyt, kun laki- esitys on kolmannessa käsittelyssä eduskun- nassa ja ei enää voida millään tavoin sen etenemistä estää, Kansaneläkelaitos eräisiin kuntoutussäätiöitten hallintoelimiin, joissa sillä on oikeus tai jopa velvollisuus pitää mukana edustajia, kieltää nimeämästä edus- tajia. Tämä minusta kuvaa tapaa, jolla tuo laitos tai sen korkein johto valitettavasti suhtautuu asioitten asialliseen käsittelyyn, joten tältä osin tuo Kelan tilaama erään professorin tilaustyö lausunnoksi perustus- laillisista kysymyksistä jää myös omaan ar- voonsa.

Ed. Pokka: Arvoisa herra puhemies! Ministerin puheenvuoron johdosta haluan

todeta vain, että en ole aivan perillä kaikesta siitä, mitä Kansaneläkelaitoksen johdon ja sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesjohdon välille on vuosien mittaan kertynyt enkä haluakaan ottaa siitä vastuuta. Toivon, että aikuiset ihmiset tulisivat paremmin toimeen keskenään.

Se, mitä olen Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen puheenjohtajana katsonut eduskunnan puolelta velvollisuudekseni, on huolehtia siitä, että Kansaneläkelaitos säilyy eduskunnan alaisena ja me kansanedustajat pystymme huolehtimaan siitä, miten eduskunnan toimeenpanemia lakeja pannaan toimeksi, ja asiat ovat siltä puolelta oikeassa järjestyksessä.

Tältä osinhan tämä nyt kolmannessa käsittelyssä oleva kuntoutuslaki merkitsee selvästi meidän vaikutusvaltamme vähenemistä, eli vaikutusvalta siirtyy suoraan sosiaali- ja terveysministeriölle. Käsittääkseni se on muutos eduskunnan kannalta huonompaan suuntaan.

Mitä tulee Kansaneläkelaitoksen hallinnon uudistukseen, niin tässäkin me Kansaneläkelaitoksen kaikkia puolueita, myös kokoomusta, edustavat valtuutetut olemme olleet yksimielisiä. Olemme vastustaneet vuodesta toiseen sosiaali- ja terveysministeriön virkamiesjohdon tekemiä esityksiä, koska ne meidän mielestämme kaventavat Kansaneläkelaitoksen valtuutettujen ja samalla eduskunnan asemaa. Tästä on vain ollut kysymys.

Ed. Mönkäre: Herra puhemies! Ihmettelen hieman ministerin puheenvuoron sävyä siitä, että eduskunnassa käytetyt puheenvuorot olisivat olleet räikeitä tai jotain siihen suuntaan. Minun mielestäni täällä on esitetty asiallisia puheenvuoroja, joissa on tuotu esille eräitä ongelmia, joita tähän lakiin saattaa liittyä.

Esimerkiksi talousvaliokunta kuunteli asiantuntijoita hyvin tiiviissä aikataulussa, mutta kuitenkin melkoisen monipuolisesti. Talousvaliokunta tässä asiassa edustaa itsekin melkoista asiantuntemusta. Siellä on mm. kahdeksan lääkäriä, jotka ovat käytännössä kuntoutusta toteuttaneet tässä maassa käytännön työssä jo vuosia. Siellä me mm. totesimme, että on vaara, että psykiatrinen kuntoutus, eläkeläisten ja eräitten sairaitten lasten kuntoutus siirtyy harkinnanvaraiseksi. Sehän näkyy 3 §:stä. Eivät kaikki sairaat

lapset saa lääkinnällistä kuntoutusta, vaan vähiten sairaat lapset saavat sitä vain harkinnanvaraisesti. Näitten asioitten esilletuominen on mielestäni kyllä vähintään kansanedustajien velvollisuus eikä millään tavalla ole räikeää mielipiteenilmaisua, jos esitetään arveluja tässä suhteessa.

Sosiaali- ja terveysministeri Miettinen: Herra puhemies! Edes siunatuksi tai muuksi lopuksi totean käyttäneeni sanontaa ”räikeät mielipiteet” silloin, kun täällä puhuttiin tämän lakiesityksen ristiriitaisuudesta perustuslakien kanssa. Kun sellaiseen ei ole perustetta, niin mielestäni minulla on oikeus käyttää tätä sanontaa.

Muutoin keskustelu on ollut asiallista. Valiokunnat ovat tehneet hyvää työtä. Lakiesitys on saanut selkeitä parannuksia. Sitä on täsmennetty. Siltä osin haluan uskoa, että tämä lakiesitys merkittävällä tavalla ne tavoitteet, jotka olen korokkeelta tänään lausunut, tulee saavuttamaan. Haluan todeta myös, että kenenkään vammaisen tai muun asema sinällään ei ainakaan heikkene, vaan se paranee. (Ed. Stenius-Kaukonen: Kyllä heikkenee!) Mutta sen sijaan paljolti jää vielä korjattavaa sairaitten lasten ja muitten asemaan. Kuitenkin samaa korjaustyötä kuntoutuksen parantamismahdollisuuksiin jatketaan ja tehdään muun erityislainsäädännön kautta. Tämäkin on pidettävä mielessä silloin, kun kokonaisuutta harkitaan.

Ed. Ala-Harja: Herra puhemies! Ed. Mönkäreelle vielä muistuttaisin, että tällä hetkellä Kelan kuntoutus on harkinnanvaraista. Tämän lain mukaan kuntoutus tulee lain mukaiseksi oikeudeksi tietyille vaikeavammaisille. Mutta on hyvä muistaa, että Kelan kuntoutus ei ole ainoaa kuntoutusta, vaan meillä on myös esimerkiksi terveydenhuollon kustantama lääkinnällinen kuntoutus, jota tänä päivänäkin annetaan ja joka jatkuu, joten ei tämä millään tavalla tule huonontumaan. Päinvastoin Kelan antama lain määräämä kuntoutus juuri vaikeavammaisille tulee aikaisempien terveydenhuollon järjestämien kuntoutusten lisäksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. P. Leppäsen

kannattamana ehdottanut vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Ed. Kankaanniemi ed. Alarannan kannattamana on ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: "Kuntoutuslainsäädännön uudistaminen parantaa työikäisen aktiiviväestön kuntoutusmahdollisuuksia. Sen sijaan lasten, nuorten, vaikeavammaisten, päihdeongelmista eroon pyrkivien sekä ikääntyneiden henkilöiden kuntoutus ja siihen liittyvä taloudellinen turva eivät kehity tasavertaisesti työelämässä olevien kanssa. Tämän johdosta eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa tarkoin lainsäädännön vaikutuksia edellä mainittujen erityisryhmien osalta ja ryhtyy toimenpiteisiin muun muassa omavastuuajoista johtuvien mahdollisten epäkohtien ja epätasavaroisuuden poistamiseksi."

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Nyt on päätettävä perusteluja koskevista ehdotuksista.

Äänestykset ja päätökset:

Äänestys ed. Stenius-Kaukosen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Stenius-Kaukosen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 87 jaa- ja 72 ei-ääntä; pois-
sa 40. (Koneään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Äänestys ed. Kankaanniemen ehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Kankaanniemen ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 86 jaa- ja 72 ei-ääntä; pois-
sa 41. (Koneään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaalivaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ed. Vistbackan ym. lakialoite n:o 131 laiksi ulkomaalaislain 8 ja 35 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Viime perjantaina pidetyssä ensimmäisessä täysistunnossa julistettiin keskustelu asiasta päättyneeksi.

Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan, on ed. Vistbacka ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto ulkoasiainvaliokunnalta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Puhemiesneuvoston ehdotus "jaa", ed. Vistbackan ehdotus "ei".

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 147 jaa- ja 10 ei-ääntä; pois-
sa 42. (Koneään. 10)

Eduskunta on hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Ed. Lehtosaaren ym. lakialoite n:o 132 laiksi avioliittolain 38 §:n 1 momentin muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon

10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 85 (HE n:o 279)

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 86 (HE n:o 249)

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 87 (HE n:o 318)

13) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 57 (HE n:o 305)

14) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 88 (HE n:o 317)

15) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 89 (HE n:o 118)

16) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 20 (HE n:o 227)

17) Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 58 (HE n:o 290)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 17.30.

Täysistunto lopetetaan kello 17.20.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola

